

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra politologie a evropských studií

Kryštof Hodinář

**Environmentální politika v ČR na úrovni obcí: Analýza resilience obcí vůči klimatickým
změnám**

Magisterská diplomová práce

Vedoucí práce: doc. Mgr. Pavel Šaradín, Ph. D.

Olomouc 2025

Prohlášení:

Místopřísežně prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: „Environmentální politika v ČR na úrovni obcí: Analýza resilience obcí vůči klimatickým změnám“ vypracoval samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedl jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne.

Podpis

Rád bych zde poděkoval docentu Pavlu Šaradínovi za jeho podporu, cenné rady a připomínky. Zejména si vážím jeho času věnovaného konzultacím a ochoty podělit se o své odborné znalosti, které mi významně pomohly při psaní diplomové práce.

Obsah

OBSAH.....	4
ÚVOD.....	6
OBECNÝ PŘEHLED	8
MITIGACE, ADAPTACE A RESILIENCE.....	10
<i>Klimatická resilience</i>	<i>10</i>
<i>Klimaticky resilientní rozvoj.....</i>	<i>10</i>
<i>Mitigace.....</i>	<i>10</i>
<i>Adaptace.....</i>	<i>11</i>
KLIMATICKÁ ZMĚNA V MEDIÁLNÍM PROSTORU	13
<i>Tisk</i>	<i>13</i>
<i>Televize</i>	<i>13</i>
<i>Rozhlas</i>	<i>14</i>
<i>Sociální sítě</i>	<i>14</i>
KLIMATICKÁ POLITIKA ČESKÉ REPUBLIKY	15
<i>Opatření na ochranu před změnou klimatu v českých městech a obcích.....</i>	<i>16</i>
VYMEZENÍ FUNGOVÁNÍ OBCÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	18
OBECNÍ SAMOSPRÁVA	18
ROZHODOVACÍ MECHANISMY	20
TEORETICKÁ VÝCHODISKA	22
VNÍMÁNÍ KLIMATICKÉ KRIZE	22
TEORIE KULTURNÍ KOGNICE.....	23
<i>Typ bydliště.....</i>	<i>25</i>
<i>Gender</i>	<i>25</i>
<i>Věk.....</i>	<i>27</i>
HEURISTICKO-SYSTEMATICKÝ MODEL (HSM)	27
<i>Heuristické a systematické zpracování</i>	<i>28</i>
<i>Kognitivní schopnosti</i>	<i>29</i>
KLIMATICKÁ RESILIENCE A ADAPTIVNÍ KAPACITA.....	30
<i>Institucionální kapacita</i>	<i>30</i>
<i>Sociální kapitál.....</i>	<i>31</i>
HYPOTÉZY	34
HYPOTÉZA TEORIE KULTURNÍ KOGNICE	34
<i>Podhypotéza 1.1</i>	<i>34</i>
<i>Podhypotéza 1.2</i>	<i>34</i>
<i>Podhypotéza 1.3</i>	<i>35</i>

HYPOTÉZA HEURISTICKO-SYSTEMATICKÉHO MODELU.....	35
<i>Podhypotéza 2.1</i>	<i>36</i>
<i>Podhypotéza 2.2</i>	<i>36</i>
<i>Podhypotéza 2.3</i>	<i>36</i>
<i>Podhypotéza 2.4</i>	<i>37</i>
<i>Podhypotéza 2.5</i>	<i>37</i>
<i>Podhypotéza 2.6</i>	<i>37</i>
HYPOTÉZA ADAPTIVNÍ KAPACITY	38
<i>Podhypotéza 3.1</i>	<i>38</i>
<i>Podhypotéza 3.2</i>	<i>39</i>
<i>Podhypotéza 3.3</i>	<i>39</i>
ANALYTICKÁ ČÁST.....	41
METODOLOGIE	41
PŘEDSTAVENÍ DATOVÉHO SOUBORU.....	45
INTERPRETACE ANALÝZY.....	47
<i>Model teorie kulturní kognice.....</i>	<i>47</i>
<i>Heuristicko-systematický model</i>	<i>49</i>
<i>Model adaptivní kapacity</i>	<i>52</i>
DISKUZE.....	56
ZÁVĚR.....	59
ABSTRAKT.....	62
ABSTRACT	63
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	64
SEZNAM PŘÍLOH.....	75

Úvod

Klimatická změna je jednou z nejzásadnějších globálních výzev současnosti, jejíž dopady se stále zřetelněji promítají do každodenní reality lidských společností. Nejde přitom pouze o problém environmentálního charakteru, ale o komplexní fenomén s výraznými ekonomickými, sociálními, bezpečnostními i zdravotními důsledky. V posledních desetiletích dochází k výraznému zrychlení oteplování zemského klimatu, které vědecká komunita v převážné míře přisuzuje antropogenním vlivům, zejména spalování fosilních paliv, intenzivnímu zemědělství, průmyslové výrobě, odlesňování a dalším činnostem, jež vedou ke zvyšování koncentrace skleníkových plynů v atmosféře. Tento proces přispívá k zesilování přirozeného skleníkového efektu a vede ke klimatickým nerovnováhám, jejichž projevy se stále častěji dotýkají konkrétních území a komunit po celé planetě.

Změna klimatu se již neprojevuje pouze jako abstraktní hrozba budoucnosti, ale jako přímá realita současnosti. Zvyšuje se četnost i intenzita extrémních meteorologických jevů, jako jsou vlny veder, sucha, přívalové deště nebo bouře, narůstá riziko lesních požárů, snižuje se dostupnost vodních zdrojů a zhoršuje se stav ekosystémů. Tato situace vyžaduje aktivní politickou reakci na všech úrovních řízení od mezinárodní spolupráce přes národní politiky až po opatření realizovaná na úrovni místní samosprávy. Právě obce a města se stávají místem, kde klimatické dopady nabývají konkrétní podoby a kde je nezbytné přijímat adaptační i mitigační opatření s přímým dopadem na kvalitu života obyvatel. Otázkou není jen to, co je třeba udělat, ale kdo je schopen tato opatření realizovat, jaké k tomu má prostředky, informace a politickou vůli. Ačkoliv role místních samospráv v klimatické politice roste, zůstává nedostatečně prozkoumáno, jak jsou české obce na klimatické výzvy reálně připraveny, jaké bariéry vnímají při plánování a zavádění opatření a jaké faktory ovlivňují jejich institucionální schopnost čelit těmto výzvám v praxi.

Tato diplomová práce si klade za cíl podrobně analyzovat, jakým způsobem obce v České republice přistupují ke klimatické změně, jaké mají kapacity pro zavádění adaptačních a mitigačních opatření a jaké proměnné ovlivňují míru jejich institucionální připravenosti. Pozornost není soustředěna pouze na obecné postoje komunálních politiků ke klimatické změně, ale především na konkrétní struktury, nástroje, potřeby a překážky, které podmiňují efektivní řízení klimatické politiky na místní úrovni. V tomto ohledu práce zkoumá jak deklarovanou úroveň environmentální percepce, tak existenci institucionálních opatření (např. strategické dokumenty, odborné pozice, technické systémy řízení energií). Proto se ptá na dvě

rozdílné vědecké otázky: „*Jaké faktory ovlivňují vnímání klimatické krize mezi českými komunálními politiky?*“ a „*Jaké faktory ovlivňují klimatickou resilienci obcí v ČR?*“.

Analýza se opírá o rozsáhlý soubor dat získaných prostřednictvím dotazníkového šetření, které bylo realizováno mezi více než dvěma tisíci představiteli samospráv a zejména starosty, místostarosty, zastupiteli a pracovníky obecních úřadů. Dotazník se zaměřil na široké spektrum témat od vnímání příčin klimatické změny, přes informační zdroje využívané politiky, až po konkrétní institucionální kapacity. Díky rozsahu a struktuře dat je možné kvantitativně testovat hypotézy o vlivu sociodemografických charakteristik (např. věk, pohlaví, vzdělání), parametrů týkajících se institucionální struktury obcí (např. typ obce, uvolněnost starosty) na míru klimatické adaptace a mitigace.

Práce je strukturována do několika navazujících částí. V teoretickém rámci jsou nejprve představeny základní poznatky o klimatické změně, jejích příčinách a dopadech, včetně přehledu mezinárodní, evropské a české klimatické politiky. Následuje přiblížení role místních samospráv v oblasti mitigace a adaptace. Důraz je kladen na institucionální kapacity, typologii obcí a determinanty percepce změny klimatu komunálních aktérů. Navazující kapitola vymezuje klíčové hypotézy týkající se souvislostí mezi percepcí klimatické změny, osobnostními a institucionálními charakteristikami a deklarovanými i reálně existujícími klimatickými opatřeními. Metodologická část podrobně popisuje konstrukci datového souboru, použitou regresní analýzu a odůvodnění zvolených analytických strategií. V empirické části jsou prezentovány výsledky testování hypotéz a interpretovány jejich implikace. Závěrečná diskuze konfrontuje zjištění s domácí i zahraniční odbornou literaturou, hodnotí limitace výzkumu této práce a identifikuje doporučení pro zlepšení institucionální připravenosti obcí v České republice na klimatické hrozby.

Výsledkem této práce by mělo být přispění k lepšímu porozumění tomu, jakým způsobem je klimatická politika na lokální úrovni prováděna, jaké překážky brání její efektivní realizaci a jaké faktory napomáhají tomu, aby se obce stávaly odolnějšími vůči dopadům klimatické změny. Zjištění mohou být užitečná nejen pro odbornou komunitu, ale také pro praktickou sféru, tedy pro tvůrce veřejných politik, krajské úřady, ministerstva, místní politiky či nevládní organizace, které se podílejí na prosazování klimatických strategií v obcích a městech.

Klimatická změna

Obsahový přehled

Globální změna klimatu je dlouhodobý trend zvyšování průměrných teplot na Zemi, jehož počátky lze datovat do 19. století, a který úzce souvisí s průmyslovou revolucí. Od sedmdesátých let 20. století se tento jev urychlil a pokračuje dodnes (Brázdil et al., 2022). Bylo opakovaně empiricky prokázáno, že hlavním faktorem oteplování je zvýšená koncentrace skleníkových plynů, především oxidu uhličitého, vznikající spalováním fosilních paliv. Tyto plyny zadržují sluneční paprsky normálně odražené zpět do vesmíru a kumulují přebytečné teplo v atmosféře a negativně tak přispívají ke stále silnějšímu oteplování a s tím spojeným dalším extrémním projevům počasí (Eyring et al., 2021). K nejzávažnějším potenciálně nevratným změnám patří trvalé tání ledovců v Grónsku a Antarktidě, změny v proudění Golského proudu či uvolňování metanu z tajícího arktického permafrostu, které mohou globální oteplování dále eskalovat (Huang et al., 2019).

Simulační modely naznačují, že během 21. století lze očekávat další nárůst průměrných teplot vzduchu, přičemž odhady se pohybují v rozmezí od 1,0 °C (scénář RCP2.6) až po 5,5 °C (scénář RCP8.5) ve srovnání s koncem 20. století. Nejvýraznější oteplení je předpokládáno v mírných a vysokých zeměpisných šířkách severní polokoule. Se změnou klimatu přibývá extrémních meteorologických jevů, mezi něž patří prudké teplotní výkyvy, silné větry či intenzivní srážky, které mohou vyvolávat krizové situace, jako jsou dlouhotrvající sucha či rozsáhlé záplavy. V důsledku těchto procesů dochází k negativním zpětným vazbám, například k úbytku lesních porostů či poklesu albeda ledových ploch, což zesiluje absorpci slunečního záření a dále urychluje oteplování planety (Ministerstvo životního prostředí, 2021).

Dopady globálního oteplování jsou patrné i na území České republiky, kde ovlivňují řadu klíčových klimatických ukazatelů. Analýza období 1961–2020 potvrzuje rostoucí trend průměrných ročních i sezónních teplot, přičemž od 90. let 20. století je tento nárůst zvláště výrazný. S vyššími teplotami se pojí delší doba slunečního svitu na jaře a v létě a celkový pokles relativní vlhkosti vzduchu, s výjimkou podzimních měsíců. Mění se také větrné podmínky, zatímco v některých oblastech dochází ke snížení průměrné rychlosti větru. Regiony jako jsou východní Čechy zaznamenávají naopak mírný nárůst. Celkové množství srážek sice zůstává relativně stabilní, avšak jejich sezónní rozložení se posouvá směrem k častějším

anticyklonálním vzorcům, což zvyšuje pravděpodobnost výskytu sucha. Výsledkem je rostoucí četnost meteorologických such, která mají zásadní dopad na ekosystémy, zemědělství i veřejné zdraví. Mezi důsledky patří vyšší riziko lesních požárů a šíření škůdců, například kůrovce, jehož populace v důsledku klimatických změn významně expanduje (Brázdil et al., 2022).

Klimatická změna dnes zasahuje i lokální úroveň, kde se projevuje rostoucí četností extrémních jevů. Mají výrazné dopady na městské i venkovské oblasti, kde hustota obyvatelstva a specifické místní podmínky mohou jejich negativní účinky ještě zesilovat (Ministerstvo životního prostředí, 2021). V rurálních regionech se stále častěji objevuje riziko sucha, které ohrožuje zemědělskou produkci a vodní zdroje, zatímco města čelí intenzivnějším tepelným extrémům v důsledku efektu městských tepelných ostrovů. I přes rostoucí adaptační snahy zůstává mnoho měst a vesnic na klimatické výzvy nedostatečně připraveno, což vede k roztržitému a neefektivnímu zavádění opatření a zvyšuje jejich celkovou zranitelnost. Efektivní řešení proto vyžaduje systematickou a koordinovanou strategii na lokální úrovni, která propojí odborné znalosti, finanční zdroje i aktivní zapojení obyvatel, aby se minimalizovaly negativní důsledky klimatických změn (Ministerstvo životního prostředí, 2021).

Mitigace, adaptace a resilience

Klimatická resilience

Koncept resilience, ač dnes úzce spjatý s klimatologií a ekologií, má své kořeny v inženýrství a psychologii, kde původně znamenal schopnost "odrazit se" nebo "vrátit se do původního stavu" po narušení (Kong et al., 2022). Zásadní zlom v chápání tohoto pojmu přinesl ekolog C.S. Holling (1973), který jej aplikoval na studium ekosystémů. Holling zpochybnil tehdejší představu o jediné rovnováze a poukázal na existenci více stabilních stavů, mezi nimiž může systém přecházet. Tím se definice posunula od jednoduché "inženýrské resilience" (schopnost rychle se vrátit k původnímu stavu) k "ekologické resilienci", která je chápána jako schopnost systému absorbovat narušení a reorganizovat se, přičemž si zachovává v podstatě stejné funkce, strukturu a identitu. Tento pohled se následně ukázal jako mimořádně plodný pro studium komplexních systémů. Koncept se dále vyvinul do studia socio-ekologických systémů, které explicitně integrují sociální a lidskou dimenzi. Zde je resilience spojena se schopností systému se samoorganizovat, učit se a adaptovat na měnící se podmínky (Kong et al., 2022).

Klimaticky resilientní rozvoj

Kombinace mitigace (snižování dopadů změny klimatu) a adaptace (přizpůsobování se těmto dopadům) je často uváděna jako základ pro budování klimatické odolnosti (resilience). Pátá hodnotící zpráva IPCC konstatovala, že opatření na zmírnění i adaptaci jsou na všech úrovních nezbytná pro efektivní řízení klimatických rizik a tím i zvyšování odolnosti společenských a přírodních systémů (IPCC, 2014). Šestá zpráva IPCC tento vztah dále rozšířila zavedením zastřešujícího konceptu „climate resilient development“ (klimaticky resilientní rozvoj), kterým označuje proces, kdy jsou mitigace a adaptace realizovány současně a integrovaně jako cesta k posílení celkové odolnosti vůči dopadům klimatické změny (Pörtner et al., 2022).

Mitigace

Mitigace klimatické změny se zaměřuje na snižování emisí skleníkových plynů nebo posilování jejich pohlcování prostřednictvím přírodních zásobníků, jako jsou lesy, oceány a půda. Hlavním cílem těchto opatření je stabilizace koncentrace skleníkových plynů v atmosféře na úrovni, která umožní ekosystémům adaptovat se na změny klimatu, ochránit zemědělskou produkci a zajistí udržitelné hospodářské podmínky (Pachauri, & Meyer, 2014). Snížení emisí vyžaduje širokou škálu opatření zahrnujících přechod na obnovitelné zdroje energie,

elektrifikaci dopravy, zvyšování energetické účinnosti a regulaci průmyslových procesů (EEA, 2025). Neméně důležité je udržení a obnova přírodních ekosystémů, které fungují jako zásobníky uhlíku, které přirozenou cestou přispívají ke snižování koncentrace oxidu uhličitého v atmosféře (UNFCCC, 2015). Vedle technologických a přírodních řešení jsou významnými metodami mitigace i politicko-ekonomické nástroje, jako jsou uhlíkové daně, emisní povolenky a ekonomické pobídky na podporu inovací a udržitelných praktik (Wang, Chen, & Dong, 2024).

Evropská unie si v rámci své strategie na ochranu klimatu vytyčila ambiciózní cíl. Do roku 2030 chce snížit emise skleníkových plynů o 55 % oproti roku 1990 a do poloviny století dosáhnout klimatické neutrality. K naplnění tohoto záměru hodlá využít široké spektrum nástrojů, včetně podpory rozvoje obnovitelných zdrojů energie, elektrifikace klíčových odvětví, rozvoje cirkulární ekonomiky a zavádění moderních technologií zaměřených na zachycování a ukládání oxidu uhličitého (Rada Evropské unie, 2023). Vzhledem k tomu, že EU přispívá k celosvětovým emisím přibližně šesti procenty, je úspěch snah omezení celosvětové změny klimatu podmíněn mezinárodní spoluprací. Mezinárodní rámce, jako je Pařížská dohoda a dohody v rámci UNFCCC, jsou tak zásadní pro koordinaci opatření mezi státy a vytvářejí podmínky pro společné snižování emisí (UNFCCC, 2015).

Adaptace

Adaptace na klimatickou změnu je pak souborem opatření zaměřených na redukcii zranitelnosti společností a ekosystémů vůči negativním dopadům, které se projevují například rostoucí frekvencí extrémních povětrnostních jevů, zvyšováním hladiny moří či změnami v dostupnosti vodních zdrojů (EEA, 2021). Zatímco snižování emisí skleníkových plynů zůstává hlavním nástrojem pro boj se změnou klimatu, je zjevné, že některé důsledky jsou již nevyhnutelné a budou dlouhodobě ovlivňovat jak přírodní systémy, tak lidskou společnost (Pörtner et al., 2022).

Adaptace na klimatickou změnu se může ubírat dvěma odlišnými cestami, označovanými jako "hard" (tvrdé) a "soft" (měkké) přístupy. Hard přístup je charakteristický investicemi do rozsáhlé, nákladné a složité infrastruktury, jako jsou například hráze, umělé ostrovy nebo odsolovací zařízení. To často zahrnuje významné zásahy do přírodních ekosystémů a komunit, je méně flexibilní a vyžaduje vysoké kapitálové i technologické náklady. Soft přístup je založen na využívání přírodního kapitálu a posilování místních komunit, podporuje jednodušší, modulární technologie, které jsou šetrné k životnímu prostředí

a více přizpůsobivé změnám. Tyto přístupy mimo jiné zahrnují například výsadbu mangrovních, obnovu korálových útesů nebo posilování místního povědomí o klimatických rizicích. Zatímco hard opatření mohou rychle řešit velké hrozby ve vysoce exponovaných oblastech, soft opatření nabízejí větší odolnost, lokální kontrolu a ekologickou udržitelnost. V praxi je žádoucí kombinace obou přístupů, protože každý z nich reaguje na jiné potřeby a podmínky v adaptaci na klimatickou změnu (Sovacool, 2011).

K nejvýraznějším projevům klimatické změny patří rostoucí frekvence a intenzita již zmíněných extrémních meteorologických jevů, mezi něž lze zařadit dlouhotrvající sucha, vlny veder či přívalové srážky způsobující povodně. Dané jevy mají přímý dopad na oblast nutné pro správné fungování moderní lidské společnosti, jako je zemědělství, infrastruktura a veřejné zdraví (EU, 2021). V reakci na tyto výzvy Evropská unie přijala strategii zaměřenou na posílení adaptační schopnosti vůči měnícímu se klimatu. Dokument *EU Strategy on Adaptation to Climate Change* definuje opatření vedoucí k posílení odolnosti měst, podpoře investic do adaptačních projektů a začlenění adaptačních prvků do sektorových politik (European Commission, 2021). Součástí evropských adaptačních strategií je také rozvoj městské infrastruktury schopné efektivněji čelit extrémním teplotám a srážkovým výkyvům, optimalizace vodního hospodářství a integrace přírodních řešení do územního plánování (EEA, 2021). Pro prevenci dopadů extrémních jevů jsou i systémy včasného varování, modernizace krizového řízení a inovace infrastruktury, která je navržena tak, aby lépe odolávala povodním či obdobím sucha (European Commission, 2021).

Na globální úrovni je adaptace na změnu klimatu součástí politiky OSN. Mezinárodní Pařížská dohoda obsahuje i části podporující nutné posílení adaptačních kapacit zejména v rozvojových zemích, které jsou vůči těmto změnám nejzranitelnější (UNFCCC, 2015). Zelený klimatický fond (Green Climate Fund), pod záštitou OSN, financuje projekty zaměřené na ochranu pobřežních oblastí, obnovu narušených ekosystémů a zvýšení potravinové bezpečnosti v regionech nejvíce ohrožených klimatickou změnou (UNEP, 2024).

Klimatická změna v mediálním prostoru

Tisk

Tisk je historicky hlavním prostorem pro debatu nejen o klimatické politice. Akademická literatura o klimatické žurnalistice se dlouhodobě zabývá fenoménem tzv. "falešné vyváženosti" (false balance) nebo "balance as bias". Tato žurnalistická norma, která vychází z anglosaské tradice objektivit, po dlouhá léta nutila novináře dávat stejný prostor vědeckému konsenzu i marginálním skeptickým hlasům, které často finančně podporoval fosilní průmysl. Studie však ukazují, že v posledních letech (zejména po roce 2015 a Pařížské dohodě) dochází v tisku k ústupu od této praxe. Většina západních novinářů a redakcí přijala vědecký konsenzus jako výchozí fakt, o kterém se již nepolemizuje (Pandey, 2025). Místo toho se prosazuje "interpretační žurnalistika" nebo "vážení důkazů", kde novináři aktivně kontextualizují tvrzení a odmítají poskytovat platformu dezinformacím pod záminkou neutrality (Robbins & Wheatley, 2021). Tento posun však není globálně jednotný. Zatímco v liberálních médiích (The Guardian, NYT) je zřetelný, v konzervativním tisku přetrvává tendence poskytovat prostor skeptickým hlasům, často s odůvodněním "ochrany svobody slova" nebo "ekonomické racionality" (Ophir et al., 2024).

S nástupem digitálně nativních médií (jako zahraničních Vice, BuzzFeed, Huffington Post) se rozšířila paleta formátů, kterými je komplexita klimatu komunikována. Studie Jamese Painterera a kolegů (Painter et al., 2016) srovnávající pokrytí summitu COP21 ukázala, že tato nová média přinášejí větší tematickou rozmanitost a využívají inovativní narativní strategie. Huffington Post klade důraz na "řešení" a pozitivní rámování (např. zelená ekonomika). Naopak Vice se zaměřuje na "klimatickou spravedlnost" a globální protesty, čímž oslovuje mladší publikum, které se v tradičním zpravodajství často nevidí (Painter et al., 2016).

Televize

Televize zůstává, navzdory nástupu internetu, jedním z nejvlivnějších médií pro formování veřejného mínění o vědě a politice (Feldman, 2016). Klimatická změna je proces, nikoliv událost. Televizní zpravodajství je však řízeno logikou "události" (event-driven news). Pokud se "nic nestane" (např. neuhodí hurikán nebo se nekoná summit), téma z vysílání mizí. Pro televizní publikum (i tvůrce) se klimatická změna stává "nehmotným" (intangible) tématem. Chybí jí "časoprostorové ukotvení" (spatiotemporal grounding). Aby se dostala do

zpráv, musí být navázána na konkrétní, vizuálně atraktivní událost, jako je katastrofa (Høegh-Krohn et al., 2025). To vede k dominanci epizodického rámování (zaměření na konkrétní incident, jednotlivce, místo) na úkor tematického rámování (zaměření na trendy, kontext, systémové příčiny) (Saleem & Rahman, 2023).

Rozhlas

Rádio si v globálním měřítku udržuje pozici jednoho z nejdůvěryhodnějších médií. Hraje významnou roli nejen v rozvojových zemích. Lze jej identifikovat jako "naslouchací stanoviště" (listening post). V rozvojových zemích komunitní rádia vysílají v lokálních dialektech, což umožňuje "přeložit" vědecké koncepty (jako "uhlíková stopa") do místních metafor a kulturního kontextu. Lokální moderátoři jsou členy komunity, což jim dodává legitimitu, kterou vzdálení experti postrádají. Interaktivní formáty jako "phone-in" (volání posluchačů) umožňují okamžitou zpětnou vazbu a sdílení zkušeností (např. farmářů se suchem). To pomáhá transformovat klimatickou změnu z abstraktního vědeckého problému na sdílenou sociální realitu. Například v Austrálii během požárů "Black Summer" fungovala komunitní rádia jako infrastruktura pro koordinaci a psychologickou podporu. Tímto přístupem propojila téma klimatu s bezpečností a přežitím (Backhaus et al., 2023).

Sociální síť

Sociální média radikálně změnila podobu veřejné debaty. Témata nejsou již budována editory (gatekeepers), ale algoritmickými systémy optimalizovanými na maximalizaci uživatelské pozornosti. Algoritmy platforem jako YouTube, Facebook, X (Twitter) a TikTok nejsou neutrální. Jsou nastaveny tak, aby maximalizovaly "engagement" (zapojení – lajky, komentáře, doba sledování). Jsou založeny na obsahu, který vyvolává emoce jako hněv, strach, morální rozhořčení, protože generují nejvíce interakcí. Studie prokázaly, že personalizované systémy doporučení na YouTube mají tendenci zesilovat emoční bias uživatele. Pokud uživatel klikne na skeptické video, systém mu nabídne další, často radikálnější obsah, čímž ho uzavírá do názorové smyčky (Habib & Nithyanand, 2019).

Klimatická politika České republiky

Tato část popisuje základní rámec klimatické politiky České republiky a následně představuje konkrétní adaptační opatření realizovaná na úrovni měst a obcí. Nejprve se zaměřuje na klíčové strategické dokumenty státu v oblasti mitigace i adaptace a poté ukazuje, jak jsou tyto cíle uváděny do praxe v jednotlivých municipálních strategiích a územním plánování.

Prvním pilířem klimatické politiky České republiky je Politika ochrany klimatu, kterou vláda schválila v roce 2017. Jejím hlavním cílem je postupný přechod na nízkoemisní hospodářství v souladu s mezinárodními závazky, včetně Pařížské dohody a dalšími mitigačními plány. Tento strategický dokument obsahuje 41 konkrétních opatření, která se dotýkají všech klíčových sektorů od průmyslu, energetiky a dopravy až po zemědělství, lesnictví a nakládání s odpady. Česká republika se v rámci své klimatické politiky zaměřuje na rozvoj obnovitelných zdrojů energie, zvyšování energetické účinnosti a postupný útlum fosilní energetiky. Podle stanovených cílů by měla do roku 2030 dosáhnout snížení emisí skleníkových plynů o minimálně 49 % ve srovnání s rokem 1990. V rámci těchto opatření český stát tvrdí, že klade důraz na ochranu domácností ohrožených energetickou chudobou a realizaci investic do renovací budov, což má nejen přispět k redukci energetické náročnosti, ale i ke snížení nákladů na energii. Do roku 2030 by měla Česká republika rovněž dosáhnout významného zvýšení podílu obnovitelných zdrojů energie. To zahrnuje instalaci nových kapacit v oblasti solárních a větrných elektráren, což je součástí širšího plánu dekarbonizace. Tento plán se zaměřuje na snižování emisí nejen v energetickém sektoru, ale také v průmyslu, dopravě, zemědělství a dalších oblastech ekonomiky (Ministerstvo životního prostředí ČR, 2017). V oblasti snižování emisí je předpokládáno, že do roku 2030 dojde k poklesu emisí v sektorech jako jsou energetika, průmysl a letectví o 68 %, zatímco v sektorech mimo obchodování s emisními povolenkami jako jsou budovy, pozemní doprava a zemědělství, se očekává snížení emisí o 32 %. Součástí strategie je rovněž zvyšování energetické účinnosti a podpora rozvoje udržitelných technologií. Cílem je dosáhnout klimatické neutrality do roku 2050, což bude vyžadovat rozsáhlé investice a modernizace napříč širokým spektrem sektorů (Ministerstvo životního prostředí, 2024a).

Druhým klíčovým dokumentem české klimatické strategie je Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách České republiky, která byla původně schválena v roce 2015 a následně aktualizována pro období 2021–2030. Na rozdíl od prvního pilíře, který se zaměřuje na redukci emisí, se tato strategie soustředí na posilování odolnosti společnosti a ekosystémů

vůči dopadům klimatické změny neboli adaptaci. Řeší klíčové hrozby, jako jsou extrémní výkyvy počasí, dlouhodobé sucho, povodně či degradace půdy. Strategie identifikuje nejzranitelnější oblasti, mezi které patří lesnictví, zemědělství, vodní hospodářství, biodiverzita, veřejné zdraví, městská infrastruktura, průmysl, doprava a energetika. Pro zajištění efektivní realizace této strategie byl vypracován Národní akční plán adaptace na změnu klimatu, který stanovuje konkrétní opatření, odpovědnosti jednotlivých sektorů a harmonogram jejich zavádění včetně finančních nákladů. Aktualizace strategie v roce 2021 odráží nejnovější vědecké poznatky a upravila adaptační cíle k roku 2030 s výhledem na rok 2050. Důraz v ní je kladen i na integrovaný přístup a meziresortní spolupráci, aby byla zajištěna maximální efektivita adaptačních opatření v praxi. (Ministerstvo životního prostředí, 2024b; Ministerstvo životního prostředí, 2021).

Opatření na ochranu před změnou klimatu v českých městech a obcích

Přestože v několika větších městech, jako jsou Praha, Brno, Plzeň či Ostrava, již vznikají adaptační strategie reagující na klimatické změny, jejich dostatečné sladění s územními plány zůstává problémem. V praxi nadále převládá přístup, kdy jsou environmentální cíle formulovány příliš obecně a bez jasného návaznosti na konkrétní nástroje plánování. Například v Brně probíhá v posledních letech intenzivní fáze plánování se silným důrazem na rozvoj městské zeleně a vodního hospodářství, což je výsledkem relativně vysoké míry povědomí o nutnosti adaptací i schopnosti využívat externí projektovou podporu, například v rámci iniciativy UrbanAdapt. Naproti tomu v Ostravě sice existuje formálně schválená adaptační strategie, ale její praktické naplňování zpomaluje slabá meziodborová spolupráce a absence jasné právní a metodické opory, zejména v oblasti hospodaření s dešťovou vodou, která představuje klíčový adaptační prvek. Podobná dynamika je patrná také v Plzni, která se nachází v přechodové fázi: přestože zde adaptační strategie existuje, její faktická implementace zůstává omezená kvůli slabší koordinaci mezi jednotlivými odbory a kolísající politické podpoře. V případě Olomouce územní plán již obsahuje environmentální cíle, jejich uplatnění v praxi naráží na absenci konkrétních prováděcích opatření a jasně definovaných mechanismů realizace (Aubrechtová et al., 2019).

Na základě těchto poznatků Aubrechtová a kolegové (2019) doporučují, aby rozhodování o umisťování adaptačních opatření vždy vycházelo z důkladné analýzy zranitelnosti území, která umožní cílenější a efektivnější plánování. Podle autorů je nezbytné, aby adaptační cíle byly formulovány maximálně konkrétně, včetně jejich prostorového

ukotvení, čímž se předchází vágním a obtížně vymahatelným deklaracím. Neméně důležitá je rovněž efektivní spolupráce mezi politiky, úředníky a odbornou veřejností napříč odbory a úrovněmi řízení, neboť právě tato synergie může zásadně posílit koordinační schopnosti měst a obcí v oblasti klimatické adaptace. Potřebný je následný monitoring realizovaných opatření, který umožňuje vyhodnocovat efektivitu přijatých strategií, přispívá k institucionálnímu učení a také k postupnému zvyšování kvality plánování v oblasti adaptace na klimatickou změnu.

Vymezení fungování obcí v České republice

Fungování obcí v České republice vychází z principů decentralizované veřejné správy, která v sobě spojuje prvky státní správy a autonomie místní samosprávy. Tento model má teoreticky umožňovat efektivnější a flexibilnější řízení, které může být lépe přizpůsobeno konkrétním podmínkám jednotlivých území a reálným potřebám jejich obyvatel (Průcha, 2011). Obce jsou základní jednotkou územní samosprávy a tvoří ústřední prvek demokratického rozhodování na lokální úrovni, a to především v oblastech poskytování veřejných služeb, správy území, místního hospodářství a rozvoje komunitního života (Balík, 2009).

Obecní samospráva

Právní rámec obecní samosprávy je zakotven v Ústavě České republiky, a to konkrétně v její hlavě sedmé, která definuje územní samosprávu jako jednu z forem veřejné moci. Obce zde vystupují jako základní a nejnižší územní samosprávné celky, zatímco vyšší úroveň tvoří kraje. Územní celky jsou zároveň definovány jako společenství občanů, která mají právo samostatně spravovat své záležitosti. Detailní vymezení působnosti a činností obcí poskytuje zákon č. 128/2000 Sb., o obcích. Tento zákon stanoví dvě roviny obecních kompetencí: samostatnou působnost, která zahrnuje veškeré otázky místního významu, pokud nejsou výslovně svěřeny jinému orgánu, a přenesenou působnost, která představuje výkon státní správy na místní úrovni (Zákon č. 128/2000 Sb.). V rámci samostatné působnosti obce rozhodují například o rozvoji sociálních služeb, podpoře bydlení, zdravotnictví, dopravě, školství, kultuře nebo veřejném pořádku. Rovněž spravují svůj majetek, hospodaří s vlastním rozpočtem a mohou vydávat obecně závazné vyhlášky. Přenesená působnost naopak znamená, že obce vykonávají správní činnosti na základě pověření státem, a to v rozsahu stanoveném zvláštními zákony. Výkon těchto činností se uskutečňuje pod metodickým dohledem krajských úřadů a je financován prostřednictvím příspěvků ze státního rozpočtu. Ačkoliv tento model umožňuje pružnější správu území, vyvolává také některé obtíže, zejména pokud jde o nejednoznačné rozdělení odpovědnosti mezi státní a obecní úroveň (Balík, 2009).

Z pohledu rozsahu přenesené působnosti se obce v České republice člení na tři základní typy. Jsou jimi obce I. typu, obce II. typu a obce III. typu. Obce I. typu vykonávají pouze základní agendy přenesené působnosti, mezi něž patří například vedení evidencí, výběr

místních poplatků, drobné přestupkové řízení a zajištění veřejného pořádku (Průcha, 2011). Přibližně 77 % všech samosprávních celků v ČR vykonává pouze tento základní rozsah přenesené působnosti. V těchto případech bývá administrativní zázemí obce velmi omezené, často se jedná jen o jednoho až dva zaměstnance a externí účetní, přičemž běžně dochází ke kumulaci funkcí, zejména v osobě starosty (Šaradín et al., 2019). Obce II. typu, tedy tzv. pověřené obecní úřady, zajišťují kromě základních činností také vybrané specifické agendy státní správy, a to jak pro sebe, tak pro okolní obce. Patří sem například vedení matrik, krizové řízení, některé činnosti v oblasti životního prostředí, dopravní agenda či ověřování listin (Ústav územního rozvoje, 2024). V České republice existuje celkem 388 těchto pověřených úřadů, z nichž přibližně 183 nemá status obce s rozšířenou působností Obce III. typu (ORP) vykonávají nejširší rozsah státní správy, plní úkoly bývalých okresních úřadů a zajišťují všechny agendy nižších typů obcí. Jejich pravomoci zahrnují stavební a živnostenské řízení, evidenci vozidel, matriční agendu, sociálně-právní ochranu dětí, školství či životní prostředí. Tyto obce mohou vydávat obecní nařízení s účinností pro celý správní obvod. Od roku 2003 bylo v České republice vymezeno celkem 205 obcí s rozšířenou působností, přičemž všechny mají statut města (Šaradín et al., 2019).

Rozsah správních agend, a tím i nároky na administrativní zázemí, výrazně korelují s velikostí správního celku. Obce I. typu, vzhledem k malému počtu obyvatel a omezeným kapacitám, často narážejí na problémy při plnění legislativních požadavků. Analýza Ministerstva vnitra z roku 2016 poukázala na nedostatek kvalifikovaných osob na obecních úřadech a potřebu školení v oblastech veřejných zakázek, dotací nebo rozpočtového hospodaření (Šaradín et al., 2019). Zásadním problémem zůstává podfinancování výkonu státní správy, neboť příspěvky od státu často nepokrývají skutečné náklady a obce musí dotovat výkon státní správy ze svých vlastních rozpočtů, jelikož státní příspěvek na přenesenou působnost dlouhodobě neodráží skutečné náklady spojené s agendami, které obce vykonávají pro stát. Nedostatečné financování, složitost administrativy a nedostupnost odborného personálu tak vytváří tlak na obecní rozpočty a omezuje jejich kapacitu rozvíjet samosprávné funkce (Mareš, 2025). Výzkumy ukazují, že více než 62 % starostů se domnívá, že obce I. typu by vůbec neměly přenesenou působnost vykonávat. Tento názor zastává dokonce 75 % starostů v obcích s méně než 200 obyvateli. Jako částečné řešení se uplatňuje meziobecní spolupráce. Více než 90 % malých obcí uzavírá veřejnoprávní smlouvy podle § 63 zákona o obcích, čímž delegují výkon agendy na větší obec. I tento mechanismus však vyvolává nové problémy, protože menší obec platí hostitelské obci více, než sama obdrží od státu (Bínek, Galvasová, &

Kadečka, 2008). Vzniká tak strukturální nerovnováha, která zatěžuje nejmenší sídla. Obce III. typu, přestože disponují větším počtem odborných pracovníků i vyššími příjmy, čelí naopak vyšším nárokům na koordinaci a metodické řízení. Ani zde však financování zcela neodpovídá rostoucí agendě a míře specializace činností (Sýkora et al., 2017).

Rozhodovací mechanismy

Rozhodovací procesy v obcích České republiky jsou formálně strukturovány právním rámcem a institucionálními strukturami. Ústředním rozhodovacím orgánem je zastupitelstvo obce, které disponuje nejširšími pravomocemi v rámci samostatné působnosti. Zastupitelstvo má kreační pravomoc, tedy může zřizovat další orgány, jako je rada obce, jejíž členové jsou voleni z řad zastupitelů. Rada obce plní výkonné funkce, které nejsou přímo vyhrazeny zastupitelstvu. Významnou úlohu mají také starosta a místostarosta, kteří obec zastupují navenek a zároveň řídí činnost obecního úřadu. Ten vykonává jak úkoly samosprávy, tak přenesené působnosti. V rozhodovacím procesu se dále uplatňují výbory zastupitelstva a komise rady, které mají poradní a kontrolní funkci. Z hlediska praktického fungování je systém často charakterizován tendencí k centralizaci rozhodovacích kompetencí. V obcích, kde není zřízena rada, je rozhodovací pravomoc výrazně soustředěna v rukou starosty, zatímco zastupitelstvo se omezuje na schvalovací a kontrolní činnost (Balík, 2009). Výzkumy ukazují, že v 83,6 % obcí přichází s impulzem k investicím právě starosta. V pětině obcí (21,7 %) je navíc starosta jediným aktérem, který investiční návrh iniciuje. V malých obcích, kde administrativa bývá minimální, přebírá starosta kromě politických i organizační a administrativní úkoly. Naopak ve větších městech, zejména tam, kde počet obyvatel přesahuje 30 000, se rozhodování více distribuuje mezi různé odborné subjekty, městské odbory, komise či konzultanty, což zvyšuje komplexitu, ale i profesionalitu rozhodovacího procesu (Kopřiva et al., 2017).

Důležitým faktorem ovlivňujícím roli starosty je otázka jeho uvolnění. Uvolnění starostové vykonávají funkci na plný úvazek a mají možnost se věnovat strategickému řízení obce včetně navazování externích partnerství. Naproti tomu neuvolnění starostové zastávají tuto funkci souběžně se svým zaměstnáním či podnikáním, což omezuje jejich časovou kapacitu, schopnost řídit komplexní agendu a podílet se na dlouhodobém plánování (Šaradín et al., 2019). Ve velmi malých obcích, obvykle do 500 obyvatel, převažují neuvolnění starostové, neboť obce nemají dostatečné rozpočtové možnosti pro zajištění plnohodnotného úvazku. Ve větších sídlech s více než 10 000 obyvateli je funkce starosty naopak zpravidla profesionální.

Tento rozdíl se odráží nejen v objemu vykonané práce, ale i v úrovni osobního zapojení do strategického řízení, přehledu o obecní agendě a motivaci. Neuvolnění starostové mívají nižší platové ohodnocení, což může snižovat atraktivitu funkce, a zároveň mají omezený přístup k informacím, což negativně ovlivňuje jejich schopnost rozhodovat kvalifikovaně a s výhledem do budoucna (Čermák & Mikešová, 2018).

Teoretická východiska

Tato kapitola představí teoretická východiska umožňující pochopení klimatické resilience. Ačkoli je resilience může být vnímána technokraticky, těžiště této práce spočívá v její sociálně-politické dimenzi. Úspěch či neúspěch adaptace na klimatickou změnu není primárně determinován dostupností technologií, ale společenskými procesy, individuálními charakteristikami a uspořádáním politického systému.

Práce stojí na dvou základních pilířích. První pilíř se soustředí na vnímání klimatické změny a faktory, které toto vnímání formují. V rámci této části je zkoumán sociologický pohled na politické elity a jejich pohled na klimatickou změnu. Politici vystupují v roli klíčových aktérů při formulování klimatických strategií, přičemž jejich vnímání klimatické změny přímo ovlivňuje podobu veřejných politik, alokaci zdrojů a priority. Vnímání klimatické změny může být ovlivňováno jak faktory, které formulují jejich identitu, tak kognitivními schopnostmi jakožto mediátoru procesu zpracování informací. Druhý pilíř syntetizuje současné poznatky a doporučení IPCC se zaměřením na adaptivní kapacitu obcí jako klíčovou součást klimatické resilience. Přesněji tato část zkoumá jednotlivé sociální komponenty adaptivní kapacity jako faktory přímo ovlivňující klimaticky resilientní rozvoj.

Vnímání klimatické krize

Odborná literatura pojem obecně jev popisuje jako komplexní, multidimenzionální psychologický a sociální jev. Vnímání rizika (risk perception) je definováno jako subjektivní mentální konstrukt, který umožňuje individuální a společenské hodnocení hrozby, jež se může lišit od objektivního, vědecky definovaného rizika (van der Linden, 2017). Kognitivní dimenze tohoto konceptu se týká toho, co si lidé o klimatické krizi myslí – jejich znalostí, přesvědčení (víry) a porozumění vědeckým základům. Základní proměnnou je víra v realitu a antropogenní původ krize. Data ze Spojených států (jaro 2024) ilustrují významný rozdíl: zatímco většina (70 %) věří, že se globální oteplování děje, pouze 59 % chápe, že je primárně způsobeno člověkem. Značná část populace se mylně domnívá, že je způsobeno především přirozenými změnami (Leiserowitz et al., 2024). Víra v přirozené příčiny implikuje odlišná (nebo žádná) politická řešení. Součástí toho je tedy vnímání vědeckého konsenzu. Popírání antropogenního původu nebo vědeckého konsenzu není jen o nedostatku informací. Psychologické studie je vysvětlují pomocí konceptů jako je „vytrvalost přesvědčení" (belief perseverance, tedy tendence držet se

přesvědčení i tváří v tvář protichůdným důkazům) a „motivované uvažování“ (motivated reasoning; tendence hledat a interpretovat důkazy způsobem, který potvrzuje již existující přesvědčení) (Lewandowsky, 2021). Vnímání klimatické krize a s ním i spojeného rizika je tedy subjektivní hodnocení pravděpodobnosti, závažnosti, bezprostřednosti a osobní relevance hrozeb spojených s klimatem (Htítich et al., 2024). Je formováno komplexní sadou psychologických a sociálních faktorů, včetně osobní zkušenosti, afektu, důvěry, hodnot a světonázoru (Leiserowitz, 2006). Efekty, které mají vliv na toto vnímání, rozvádí více následující část textu.

Teorie kulturní kognice

Teorie kulturní kognice (CCT), vyvinutá Danem Kahanem a Donaldem Bramanem na počátku 21. století, nabízí jedno z vysvětlení procesu, proč mohou skupiny lidí s odlišnými hodnotami chápat nebo přijímat vědecká data zcela protichůdně (Kahan & Braman, 2006). Ústřední tezí teorie kulturní kognice je, že vnímání rizik a přesvědčení jednotlivců je formováno jejich kulturními světonázory (Braman et al., 2007). Tento proces je často nevědomý a jeho primární funkcí je udržovat sociální postavení a identitu jedince v rámci skupin formujících identitu (Kahan & Braman, 2006). CCT tak přímo zpochybňuje tzv. „model informačního deficitu“, který předpokládá, že neshody veřejnosti v odborných otázkách pramení z nedostatku znalostí. Výzkumy Dana Kahana naopak ukazují, že poskytování přesnějších vědeckých informací může paradoxně vést k ještě větší polarizaci mezi skupinami s protichůdnými hodnotami (Kahan et al., 2007). Fakta sama o sobě jen zřídka mění názory, protože jsou filtrována přes mřížku kulturních závazků (Kahan & Braman, 2006). Tento jev nepředstavuje selhání lidské racionality, ale spíše projev toho, co lze nazvat expresivní racionalitou. Pro jednotlivce je často racionálnější chránit své sociální vazby a identitu než přijmout vědecký fakt, který pro něj osobně nemá žádné hmatatelné důsledky, ale jehož přijetí by mohlo znamenat sociální ostrakizaci. Jednotlivci nevyužívají informace primárně k tomu, aby dospěli k vědecky nejpresnějšímu závěru, ale aby vyjádřili, kým jsou a ke komu patří. Jak Kahan poznamenává, názor jednotlivce na změnu klimatu nemá okamžitý a blízký dopad na samotné klima, ale „špatný“ názor v rámci jeho komunity může být pro něj osobně zničující (Kahan, 2012).

CCT mapuje kulturní světonázory pomocí dvou základních, na sobě nezávislých os (Braman et al., 2007). První dimenzí je osa Hierarchie–Egalitářství, která popisuje postoje k sociálnímu uspořádání a autoritě. Hierarchický světonázor upřednostňuje společnost se strukturovanými a jasně definovanými sociálními rolami, které jsou založeny na faktorech, jako

je odbornost, pohlaví, třída nebo věk. Zastánci tohoto pohledu věří, že zdroje, moc a společenské postavení by měly být rozdělovány na základě těchto zavedených rolí a autorit (Kahan & Braman, 2006). Egalitářský světónázor naopak zdůrazňuje rovnost, spravedlnost a demontáž sociální stratifikace. Lidé s tímto pohledem jsou skeptičtí vůči tradičním formám autority a zasazují se o širokou sociální inkluzi a rovnoměrné rozdělení zdrojů a příležitostí (Kahan & Braman, 2006).

Druhá dimenze, osa individualismus–komunitarismus, popisuje vztah mezi jednotlivcem a kolektivem. Individualistický světónázor klade důraz na osobní svobodu, soběstačnost a volný trh. Zastánci tohoto pohledu věří, že jednotlivci by si měli zajistit vlastní blahobyt bez zásahů nebo pomoci ze strany kolektivu, a odmítají vládní regulace, které omezují individuální iniciativu (Braman et al., 2007). Komunitaristický světónázor naopak tvrdí, že společenské zájmy by měly mít přednost před individuálními a že společnost nese odpovědnost za zajištění podmínek pro rozkvet každého jednotlivce. Tento přístup podporuje kolektivní řešení problémů a vnímá společnost jako celek, který by měl chránit své členy (Braman et al., 2007).

Aplikace CCT na debatu o změně klimatu odhaluje, proč se toto téma stalo jedním z nejvíce polarizujících problémů moderní politiky. Jedná se o kulturní konflikt, v němž se střetávají protichůdné vize ideální společnosti (Kahan, 2012). Hierarchičtí individualisté mají tendenci zaujímat skeptický postoj ke klimatické změně. Řešení změny klimatu, jako jsou vládní regulace, uhlíkové daně nebo mezinárodní dohody, vnímají jako přímé ohrožení průmyslu, obchodu, osobní svobody a tržních mechanismů, které považují za hlavní motory prosperity a společenského řádu (Braman et al., 2007). V důsledku tohoto postoje jsou náchylní zlehčovat rizika spojená s komerčními aktivitami a průmyslem (Kahan et al., 2007).

Egalitářští komunitaristé zauímají opačnou pozici a projevují vyšší míru znepokojení nad klimatickou změnou. Neregulovaný obchod a průmysl vnímají jako zdroj nespravedlivé nerovnosti a poškozování životního prostředí. Tato perspektiva je predisponuje k přesvědčení, že tyto aktivity jsou škodlivé a vyžadují kolektivní, regulační zásahy, aby byla chráněna společnost a planeta (Braman et al., 2007). Pro hierarchického individualistu jsou navrhovaná klimatická řešení útokem na samotné základy jeho představy o dobré a fungující společnosti. Pro egalitářského komunitaristu je pak problém změny klimatu (způsobený neregulovaným průmyslem) potvrzením jeho kritiky stávajících mocenských struktur a ospravedlněním pro kolektivní akci. Přijmout postoj druhé strany by v tomto kontextu znamenalo připustit, že

základní vize společnosti druhé strany je morálně nadřazená. To činí kompromis téměř nemožným, protože by se rovnal zradě vlastní identity a základních hodnot (Kahan, 2012).)

Podstatnou roli v procesu vnímání klimatických rizik hraje identita posla (messenger). Když lidé pozorují, že „všichni na mé straně“ zastávají jeden názor a „všichni na jejich straně“ zastávají druhý, téma získává toxickou dynamiku „my versus oni“, která spouští obrannou, identitu chránící kognici. Zpráva není odmítnuta proto, že by byla fakticky nesprávná, ale proto, že ji přináší kulturní protivník (Kahan & Braman, 2006).

Typ bydliště

Jednou z možností aplikace tohoto kulturního střetu je na cleavage venkov-město. Venkovská identita vykazuje afinitu k hierarchickému individualismu. Život na venkově často podporuje hodnoty, jako je soběstačnost, tradice, respekt k zavedeným autoritám, mezi něž patří místní lídři a rodinné struktury, a silný pocit identity spojené s místem (Bonnie et al., 2020). Rysem venkovské identity je nedůvěra vůči ústřední (v především americkém prostředí federální) vládě. Tyto hodnoty silně rezonují s hierarchicko-individualistickým světovým názorem (Bonnie et al., 2020). Městské prostředí, charakterizované vysokou hustotou obyvatelstva, diverzitou a vzájemnou závislostí, často podporuje spíše egalitářsko-komunitaristické hodnoty. Život ve městech vyžaduje kolektivní správu sdílených zdrojů a umožňuje výraznější vystavení různým sociálním skupinám, může vést k větší podpoře sociálních záchranných sítí, regulací pro společné dobro a inkluзивity (Veiga et al., 2025).

Politiky jako regulace, uhlíkové daně nebo omezení využívání půdy jsou vnímány jako nařízení vnucená kulturně cizími městskými elitami, která ohrožují základní pilíře venkovské identity: autonomii, kompetenci a tradiční způsoby obživy (Kahan, 2012). Vzniká tak pocit, že „environmentální outsideři jsou dokonale ochotni obětovat místní ekonomický blahobyt a tradiční způsoby života za globální environmentální zájmy (Foster & McBeth, 1996). Tento narativ rámuje klimatickou politiku jako přímý útok na venkovskou kulturu. Jde tak o střet identit zakořeněných v místě. Pro mnoho obyvatel venkova je jejich identita neoddělitelně spjata se vztahem k půdě a jejich prací (zemědělství, lesnictví, těžba). Klimatické politiky jsou vnímány jako soud ze strany cizinců, že tento způsob života je morálně vadný a vyžaduje „nápravu“. To spouští silnou kognici chránící identitu, která vede k plošnému odmítnutí jak zprávy, tak jejího posla, bez ohledu na vědecká fakta (Kahan & Braman, 2006).

Gender

CCT nabízí pohled na jednu ze základních lidských identit – touto identitou je gender neboli pohlaví. Muži, mající tendenci k hierarchickým a individualistickým světonázorům, jsou dle teorie náchylnější ke skepticismu vůči rizikům (jako je změna klimatu), protože řešení těchto rizik (např. vládní regulace) ohrožují aktivity a instituce (průmysl, volný trh), které jsou nedílnou součástí jejich kulturní identity. Jejich vnímání změny klimatu a rizika je tedy obranným kognitivním mechanismem, který chrání jejich identitu a světonázor (Braman et. al., 2007). To potvrzuje i rozsáhlý soubor výzkumů, který poukazuje existenci genderových rozdílů v tomto vnímání, přičemž ženy v průměru vykazují vyšší míru obav z environmentálních hrozeb, včetně změny klimatu. Statistické údaje z mnoha studií nalézají existenci sice malé, ale konzistentní genderové propasti: ženy v průměru vnímají většinu rizik jako závažnější než muži, a to zejména v oblasti environmentálních, technologických a zdravotních hrozeb. Tento vzorec se projevuje i mezi experty. Vědkyně mají tendenci vnímat rizika jako vyšší než jejich mužští kolegové (Wester, Salas Alfaro & Lama, 2024). Pokud jde o změnu klimatu, ženy jsou častěji zařazeny do segmentů populace, které jsou „znepokojené“ nebo „obávající se“, a s větší pravděpodobností uvádějí klima jako svou hlavní politickou prioritu (Ballew et al., 2023).

Jedním z nejvlivnějších vysvětlení, které původní teorii doplňují, je „etika péče“. Jedná se o koncept rozvinutý feministickými myslitelkami jako Carol Gilligan (Gilligan, 1982). Tato teorie tvrdí, že tradiční modely morálního vývoje, které upřednostňují abstraktní principy spravedlnosti a práv (často označované jako „mužská“ perspektiva), přehlíží alternativní, ale stejně legitimní „hlas péče“ (často označovaný jako „ženská“ perspektiva) (tamtéž). Jádrem etiky péče spočívá v důrazu na vztahy, vzájemnou závislost, empatii, soucit a kontextuální chápání situací, na rozdíl od univerzálních, abstraktních pravidel. Upřednostňuje citlivost a reakci na potřeby druhých, rodiny a komunity (Gilligan, 1982). Socializace, která podporuje etiku péče, může vést k větší citlivosti na hrozby, které poškozují blaho blízkých, komunity a v širším smyslu i přírodního světa. Tato „biosférická orientace“, zakořeněná v hodnotách péče, činí ženy vnímavějšími k environmentálním rizikům, protože je vnímají jako hrozbu pro síť vztahů, za kterou cítí odpovědnost (Wood, 1996).

Další doplňující teorií, přestože v českém prostředí špatně aplikovatelný, vysvětluje genderové rozdíly prostřednictvím rozdílů v sociální moci, statusu, kontrole a zranitelnosti (Finucane, Slovic, Mertz, Flynn & Satterfield, 2000). Klíčovým konceptem je zde „efekt bílého muže“ (White Male Effect, WME), což je zjištění (zejména v amerických studiích), že bílí muži vykazují výrazně nižší vnímání rizika u široké škály nebezpečí ve srovnání s ženami a nebílými muži (tamtéž). Základní mechanismus tohoto jevu spočívá v tom, že bílí muži historicky více

profitovali z technologií a průmyslových systémů, které tato rizika vytvářejí, a zároveň měli větší podíl na jejich řízení a kontrole. Naopak ženy a menšiny, které jsou těmto rizikům často více vystaveny, mají menší kontrolu nad rozhodovacími procesy a méně těží z přínosů, což vede k jejich vyššímu vnímání rizika (tamtéž).

Věk

Věk, a s ním spojená generační příslušnost, je další faktor vysvětlitelný v rámci teorie kulturní kognice formující vnímání změny klimatu. Výzkum naznačuje, že v rámci environmentálních postojů hraje roli efekt kohorty (Brieger, 2018). Tento koncept předpokládá, že sdílené historické zkušenosti a kulturní kontext v období dospívání, v takzvaných formativních letech, utvářejí trvalé hodnotové nastavení skupiny, které si jedinec nese celým životem (Brieger, 2018). Generace Z a mladší mileniálové procházejí socializací v době, kdy je klimatická změna prezentována jako vědecky potvrzený fakt a existenciální hrozba. Environmentální vzdělávání a všudypřítomnost tématu v digitálních médiích normalizují egalitární a komunitaristické hodnoty ve vztahu k přírodě (Stevenson et al., 2014). Na rozdíl od starších generací, které dospívala v době poválečného růstu, mladší kohorty dospívají v éře polykrize zahrnující ekonomickou prekarizaci, pandemii a klimatický rozvrat. Tato zkušenost podkopává důvěru v tržní mechanismy, což představuje odklon od individualismu, a v tradiční instituce, což znamená odklon od hierarchismu (Heys, 2024). Zjištění ze studií Poortingy, Demskiho a Steentjesové (2023) potvrzují, že mladší generace vykazují vyšší míru kognitivního přijetí klimatické změny a také vyšší míru afektivního zapojení vyjádřeného strachem, hněvem a pocity viny (Poortinga, Demski & Steentjes, 2023).

Heuristicko-systematický model (HSM)

Tato část se od předchozí CCT teorie odlišuje. Původní část postulovala, že základní faktory ovlivňující vnímání klimatické krize a jejích rizik jsou formované identitou jednotlivce, tato část se zakládá na myšlence vlivu informačních zdrojů a kognitivními schopnostmi jedince, které tento proces formuje. Heuristicko-systematický model zpracování informací (HSM) poskytuje teoretický aparát pro popis mechanismů, kterými jedinci přijímají, hodnotí a integrují informace nejen o antropogenním původu globálního oteplování. Na rozdíl od předpokladu, že lidé jsou striktně racionální aktéři, kteří vždy maximalizují užitek a logickou konzistenci, HSM uznává kognitivní limity lidské mysli a popisuje dvě cesty zpracování přesvědčovacích sdělení

(Zain et al., 2025). Jádrem HSM je existence dvou kvalitativně odlišných módů zpracování informací, které určují hloubku a stabilitu výsledného postoje ke klimatické změně.

Heuristické a systematické zpracování

Systematické zpracování je kognitivně náročný, analytický a deliberativní proces. Jedinec, který přistupuje k informacím o klimatu systematicky, vynakládá značné mentální úsilí na zkoumání validity argumentů. V oblasti antropogenní změny klimatu to znamená, že takový jedinec se nespokojí s pouhým tvrzením, ale aktivně vyhledává a hodnotí důkazy – například data o korelacích mezi emisemi CO₂ a růstem teplot, nebo mechanismy skleníkového efektu. Systematické zpracování vyžaduje aktivní integraci nových informací s již existujícími kognitivními schématy a hluboké porozumění kauzalitě jevů (Zain et al., 2025). Tento typ zpracování vede zpravidla k postojům, které jsou trvalejší, odolnější vůči protiargumentům a silněji predikují následné chování (např. podporu mitigačních politik) (Yang et al., 2014).

Naproti tomu heuristické zpracování je charakterizováno jako úsporný kognitivní proces. Vzhledem k tomu, že lidská kapacita pro zpracování informací je omezená a svět je informačně přesycen, jedinci často využívají mentální zkratky (heuristiky), aby dospěli k úsudku s minimálním výdejem energie. V případě klimatické změny, která je pro laika často technicky neuchopitelná, hraje heuristická cesta dominantní roli. Místo analýzy atmosférické fyziky se jedinec spoléhá na jednoduchá pravidla, jako je „důvěryhodnost“, „konsenzus většiny“ nebo „délka zprávy“ (Zain et al., 2025).

Klíčovým konceptem, který odlišuje HSM od jiných duálních modelů, je princip dostatečnosti (sufficiency principle). Tento princip je založen na myšlence, že lidé usilují o dosažení rovnováhy mezi minimalizací kognitivního úsilí a uspokojením potřeby mít „správný“ nebo „dostatečně jistý“ názor. Jedinec bude zpracovávat informace systematicky pouze tehdy, pokud heuristické zpracování neposkytne dostatečnou míru jistoty (confidence gap). Pokud je však práh dostatečnosti nízký (např. u tématu, které jedinec nepovažuje za osobně relevantní), spokojí se s povrchním heuristickým posouzením (So & Liu, 2023).

HSM explicitně uvádí, že oba módy mohou fungovat současně. Pokud jsou závěry z heuristického a systematického zpracování v souladu (např. důvěryhodný vědec předkládá silné argumenty), dochází k aditivnímu efektu, který posiluje přesvědčení. Pokud jsou však v rozporu (např. nedůvěryhodný politik předkládá logicky správná fakta, nebo naopak oblíbený influencer šíří dezinformace), může dojít k oslabení vlivu heuristiky ve prospěch systematické analýzy,

ovšem pouze za předpokladu, že má jedinec dostatečnou kognitivní kapacitu a motivaci rozpor odhalit (Trumbo, 2002).

Kognitivní schopnosti

Empirické studie konzistentně ukazují, že úroveň vzdělání pozitivně koreluje se schopností a ochotou zapojit se do systematického zpracování informací o rizicích. Vyšší vzdělání poskytuje jedincům širší znalostní základnu (prior knowledge), která snižuje kognitivní zátěž spojenou s dekodováním komplexních vědeckých sdělení o antropogenní klimatické změně. Podle modelu RISP vede vyšší vzdělání k vyššímu „vnímanému aktuálnímu vědění“ (current knowledge) a vyšší „vnímané kapacitě pro sběr informací“ (perceived information gathering capacity) (Huang & Wei, 2022). Jedinci s vysokoškolským vzděláním disponují rozvinutějšími kognitivními schématy, která jim umožňují rychleji identifikovat logické chyby v argumentaci popíračů klimatické změny a efektivněji integrovat nová data z vědeckých studií. Statistické modely potvrzují, že u osob s vyšším vzděláním je systematické zpracování silnějším prediktorem postojů než u osob s nižším vzděláním, které jsou nuceny se více spoléhat na heuristická vodítka (např. sympatie k mluvčímu) kvůli nedostatku specifických znalostí nutných pro hloubkovou analýzu (Griffin et al., 2002).

U populací s nižším vzděláním hraje v rámci HSM primární roli kvalita dostupných heuristik. Tito jedinci často postrádají specifické vědecké znalosti (domain-specific knowledge) potřebné pro verifikaci tvrzení o uhlíkovém cyklu nebo klimatických modelech. Jsou proto odkázáni na heuristiku expertízy a sociální konsenzus. Pokud je informační prostředí nasyceno zprávami z nedůvěryhodných zdrojů, které se tváří jako expertní (pseudo-science), jsou méně vzdělaní jedinci zranitelnější vůči dezinformacím, protože nedokáží rozlišit skutečnou expertízu od té předstírané pomocí systematické kontroly. Na druhou stranu, pokud jsou vystaveni jasným a srozumitelným heuristickým signálům ze strany důvěryhodných autorit (např. jasný konsenzus lékařů nebo vědců), mohou přijmout antropogenní původ změny klimatu i bez hlubokého pochopení fyzikální podstaty jevu (Zain et al., 2025). Způsob, jakým je informace o klimatické změně prezentována a kým je doručována, aktivuje odlišné kognitivní cesty v rámci HSM.

Klimatická resilience a adaptivní kapacita

Změna klimatu je pro obce a města bezprecedentní výzvou, která se projevuje rostoucí četností a intenzitou extrémních jevů, jako jsou vlny veder, přívalové deště, povodně a dlouhodobá sucha (Tompkins & Adger, 2004). V reakci na tyto hrozby se do centra pozornosti dostává koncept adaptivní kapacity (AK), který je faktorem určujícím, do jaké míry je lidská společnost a její systémy schopna čelit nevyhnutelným dopadům. Adaptace je přitom i lokální proces. Právě na úrovni obcí se střetávají klimatická rizika s každodenním životem obyvatel, fungováním infrastruktury a správou veřejných zdrojů (Agrawal, 2008). Úspěšnost snah v boji se změnou klimatu proto závisí na vnitřních zdrojích a schopnostech těchto lokálních systémů.

Adaptivní kapacita je v odborné literatuře definována jako „schopnost systémů, institucí, lidí a dalších organismů přizpůsobit se potenciálním škodám, využít příležitostí nebo reagovat na důsledky“ změny klimatu (Hecht, 2013). Jedná o soubor podmínek, které umožňují efektivní reakci na stávající či očekávané klimatické podněty (Lemos et al., 2011). Vysoká adaptivní kapacita je základním předpokladem pro budování resilience – tedy schopnosti systému absorbovat narušení, reorganizovat se a zachovat si své základní funkce a strukturu (Tompkins & Adger, 2004).

Mezivládní panel pro změnu klimatu (IPCC) identifikuje několik základních determinantů, které konstituují adaptační kapacitu. Tyto determinanty poskytují robustní rámec pro analýzu a hodnocení připravenosti jakéhokoli systému (Lemos et al., 2011). Mezi tyto determinanty náleží ekonomické zdroje, zprostředkující finančních kapitál pro investice do adaptačních opatření. Dále se jedná o dostupnost technologií. Třetím determinantem jsou informace a dovednosti, a to konkrétně znalosti o klimatických rizicích a schopnost jejich aplikace v rozhodovacích procesech. Dále panel zahrnuje základní infrastrukturu a její dostatečnou kvalitu (tj. dopravní, vodohospodářskou a energetickou). Pátým determinantem jsou instituce – jejich efektivita a flexibilita formálních i neformálních pravidel a organizací, které řídí společnost. Konečně rovnost (equity) zajišťuje spravedlivé rozdělení zdrojů a přístupu k rozhodovacím procesům, čímž zabraňuje marginalizaci nejzranitelnějších skupin populace.

Institucionální kapacita

Institucionální kapacita tvoří páteř schopnosti obce systematicky a dlouhodobě reagovat na změnu klimatu a další problémy, se kterými se střetává. Zahrnuje kvalitu pravidel, strategií

a procesů, které formují rozhodování a implementaci opatření. Bez funkčního institucionálního nastavení nemohou být projekty kvalitně realizované i dostatečnými finančními zdroji. Pro pochopení je nutné instituce vnímat na třech vzájemně propojených úrovních, které společně utvářejí schopnost obce jednat (Jaisridhar et al., 2025). Formální instituce jsou nejviditelnější složkou zahrnující zákony, vyhlášky, nařízení a oficiální organizační struktury (Jaisridhar et al., 2025). Formální struktury jsou základním předpokladem pro kvalitní fungování vnitřních procesů. Kvazi-formální instituce stojí na pomezí formálních a neformálních pravidel. Neformální instituce je úroveň, která je často neviditelná, ale nesmírně vlivná. Zahrnují sociální normy, zvyklosti, nepsaná pravidla a zakořeněnou kulturu, která ovlivňuje chování a rozhodování jak na úřadě, tak v celé komunitě. Tyto neformální instituce mohou buď podporovat, nebo naopak silně brzdit formální snahy o adaptaci (Jaisridhar et al., 2025).

Přístup obcí s nízkou institucionální kapacitou je převážně reaktivní. Problémy řeší až poté, co nastanou, v režimu „management by disaster“ (Fila et al., 2023). Chybí jim personální zdroje na proaktivní identifikaci rizik. Často ani přesně nevědí, kde jim hrozí blesková povodeň nebo kde se tvoří tepelný ostrov. Strategické dokumenty, pokud existují, jsou formální a téma klimatu nereflktují. Tato personální poddimenzovanost přímo brání přípravě kvalitních projektových žádostí, a tedy i čerpání dotací na modernizaci infrastruktury (Shrestha & Roy, 2023). Tyto obce často operují v tzv. „institucionálním vakuu“, kde role a odpovědnosti za adaptaci nejsou jasně definovány a přenášejí se mezi jednotlivými aktéry (Measham et al., 2011). Obce s vysokou kapacitou bývají větší města s dostatečným úřednickým aparátem, který umožňuje proaktivní přístup. Mají specializované týmy, které aktivně monitorují rizika, využívají analytické nástroje jako je posuzování vlivů na životní prostředí (EIA) a scénářové plánování pro testování budoucích dopadů (Hecht, 2013).

Sociální kapitál

Sociální kapitál se prosadil jako významná, ačkoliv složitě měřitelná složka ve společensko-vědním výzkumu. Jeho role spočívá, v tom že často slouží jako katalyzátor, který umožňuje přístup k ostatním formám kapitálu a jejich efektivnější využití. Pojem sociální kapitál má bohatou historii a je definován různými autory s odlišnými důrazy. Pierre Bourdieu (1986) zdůrazňuje strukturální a mocenskou dimenzi a definuje sociální kapitál jako souhrn aktuálních nebo potenciálních zdrojů spojených s vlastnictvím trvalé sítě více či méně institucionalizovaných vztahů vzájemné známosti a uznání. V jeho pojetí je sociální kapitál zároveň nástrojem reprodukce třídních nerovností a exkluze (Šafr & Sedláčková, 2007). James

Coleman (1988) se naproti tomu zaměřuje na funkční aspekt. Z jeho pohledu sociální kapitál není jedna entita, ale řada různých entit, které mají společné to, že vycházejí z určitých rysů sociálních struktur a usnadňují jednání aktérů uvnitř těchto struktur, zejména skrze normy, důvěru a informační kanály při tvorbě lidského kapitálu. Robert Putnam (1993, 2000) termín popularizoval v politologii a studiu občanské společnosti, kde jej vymezuje jako rysy sociální organizace (sítě, normy a sociální důvěru), jež umožňují koordinaci a spolupráci pro vzájemný prospěch. Jeho analýzy Itálie a USA zdůrazňují občanskou angažovanost a asociativní život jako motor demokracie i efektivity vládnutí (Adger, 2003).

Významné pro pochopení role sociálního kapitálu v adaptaci je rozlišení tří typů vazeb: Bonding (vazebný/svazující), Bridging (přemostňující) a Linking (spojující/propojující). Tato typologie umožňuje vysvětlit, proč některé komunity přežívají, ale nerozvíjejí se, zatímco jiné dokáží transformovat krizi v příležitost (Harrison et al., 2016). Bonding kapitál se vztahuje k silným vazbám mezi lidmi, kteří jsou si podobní z hlediska demografických charakteristik, socioekonomického statusu, etnicity nebo lokality. Jde o horizontální vazby uvnitř homogenních skupin. Typicky je tím myšlena rodina, blízcí přátelé, sousedé nebo úzce provázané etnické či náboženské komunity. Je charakteristický vysokou mírou důvěry a reciprocity uvnitř skupiny, ale často také uzavřeností navenek (Šafr & Sedláčková, 2007).

Bridging kapitál označuje slabší, horizontální vazby mezi lidmi z odlišných sociálních skupin, kteří mohou mít různé socioekonomické pozadí, demografické charakteristiky či geografickou polohu, ale sdílejí určité zájmy nebo cíle. Jde o vazby napříč komunitami, propojující různorodé sítě (Šafr & Sedláčková, 2007). Jeho funkce v adaptaci spočívá v „postupu vpřed“ (getting ahead), protože zajišťuje přístup k novým zdrojům, informacím a inovacím, které v úzké komunitě nejsou dostupné. Umožňuje diverzifikaci rizik i koordinaci ve větším měřítku. Například zemědělské družstvo propojující farmáře z více vesnic usnadňuje sdílení zkušeností s novými plodinami a společný nákup osiv. Bridging vazby tak fungují jako informační mosty, které do uzavřenějších komunit přinášejí nové poznatky (Kyne & Aldrich, 2019).

Linking kapitál, doplněný popisován autory jako Woolcock (1998, 2000), tvoří vertikální vazby mezi jednotlivci či komunitami a lidmi nebo institucemi ve formální pozici moci a autority (vládní úřady, banky, policie, politici, mezinárodní donoři, neziskové organizace) (Claridge, 2018). V adaptačním procesu je důležitý pro mobilizaci externích zdrojů. Umožňuje získat pomoc, financovat rozsáhlou obnovu infrastruktury nebo ovlivňovat politická

rozhodnutí. V situacích velkých katastrof, kde lokální zdroje mobilizované bonding a bridging kapitálem nestačí, je linking kapitál nezbytný pro pákový efekt – například když komunitní líder díky kontaktu na ministerstvo urychlí grant na protipovodňovou hráz nebo zajistí přísun techniky na odklizení trosek (Pelling & High, 2005).

Sociální kapitál se zároveň působí jako aktivní síla, která prostřednictvím konkrétních mechanismů převádí adaptační potenciál do reálné akce. Na základě prací Adgera (2003) a Pellinga s Highem (2005) lze identifikovat několik procesů. Zaprvé řeší problém černého pasažéra u adaptačních opatření veřejného statku tím, že normy reciprocity a důvěry snižují transakční náklady spolupráce, protože zvyšuje důvěru a porušování norem nese reputační sankce. Adger (2003) ukazuje, že tam, kde existují silné neformální sítě a tradice kooperace, je správa společných zdrojů efektivnější a levnější, což posiluje resilienci ekosystému i komunity (Adger, 2003). Zadruhé sociální kapitál podporuje sociální učení a šíření informací: bridging vazby přenášejí inovace a nové strategie, přičemž důvěra v nositele informace je klíčová pro její přijetí (Nyahunda & Tirivangasi, 2021). Zatřetí nahrazuje chybějící formální pojistné trhy a umožňuje sdílení rizik skrze vzájemnou výpomoc či rodinné redistribuce, takže domácnosti zvládají šoky bez nutnosti prodávat produktivní aktiva (Paul et al., 2016). A konečně koncept synergie (Evans, 1996; Ostrom, 1996) vysvětluje, že sociální kapitál a státní instituce se mohou vzájemně posilovat. Aktivní občanská společnost zvyšuje odpovědnost státu, zatímco kompetentní instituce vytvářejí rámec pro rozvoj sítí a důvěry. Nejvyšší adaptivní kapacita vzniká tam, kde dochází ke ko-produkci veřejných statků mezi komunitou a státem (Kyne & Aldrich, 2019).

Hypotézy

Hypotéza teorie kulturní kognice

První okruh hypotéz se zaměřuje na faktory ovlivňující vnímání klimatické změny elitami. V souladu s konceptem percepce klimatické krize jako multidimenzionálního subjektivního konstrukt (risk perception) vychází z toho, že postoj ke klimatické změně není primárně výsledkem individuálního kognitivního zpracování vědeckých dat, ale spíše subjektivním hodnocením pravděpodobnosti, závažnosti, bezprostřednosti a osobní relevance hrozby. Toto hodnocení je formováno formativními zkušenostmi dané generace, genderovou socializací a kulturní identitou spojenou s místem života, tedy typem bydliště. Hlavní hypotéza proto předpokládá, že vnímání krize antropogenního původu není náhodné, ale je systematicky odlišné na základě klíčových identit v rámci CCT. Věk, gender a typ osídlení formují odlišné hodnotové rámce, míru citlivosti na rizika a způsoby, jimiž jedinci filtrují vědecké informace skrze kulturní světonázory, jak popisuje teorie kulturní kognice (CCT).

Podhypotéza 1.1

První podhypotéza se zaměřuje na vliv věku a předpokládá, že mladší respondenti častěji vnímají změnu klimatu jako důsledek lidské činnosti než starší respondenti. Teoretické zdůvodnění spočívá v sociologickém konceptu efektu kohorty: postoje a hodnoty generace jsou trvale formovány jedinečným historickým, politickým a sociálním kontextem, ve kterém tato generace dospívala (Brieger, 2018). Starší kohorty si utvářely své základní světonázory v době, kdy klimatická změna buď nebyla veřejným tématem, nebo byla prezentována jako vzdálená a nejistá hrozba, a nemohla se proto stát součástí jejich kulturně sdílené identity. Naopak mladší lidé, například Mileniálové a Generace Z, vyrůstaly v éře, kdy je klimatická změna etablovaným faktem, stálým tématem ve vzdělávání i médiích a zároveň zdrojem výraznější afektivní angažovanosti (obavy, hněv, pocit ohrožení budoucnosti) (Stevenson et al., 2014; Poortinga, Demski & Steentjes, 2023). Pro tuto generaci jde základní realitu jejich světa, která se promítá do jejich vnímání rizika i hodnotového rámce.

Podhypotéza 1.2

Druhá podhypotéza předpokládá, že ženy častěji než muži vnímají změnu klimatu jako důsledek lidské činnosti. Toto tvrzení vychází z teoretického očekávání, že ženy v průměru

vykazují vyšší míru percepce environmentálních rizik (Wester, Salas Alfaro & Lama, 2024). Převládající odborný konsenzus zdůrazňuje, že tento rozdíl souvisí s odlišnými socializačními procesy, hodnotovými orientacemi a pozicí žen a mužů v sociálních a mocenských strukturách. Jádrem etiky péče spočívá v důrazu na vztahy, vzájemnou závislost, empatii, soucit a kontextuální chápání situací, na rozdíl od univerzálních, abstraktních pravidel (Gilligan, 1982). Naopak muži, kteří jsou v průměru častěji socializováni do hierarchicko-individualistického světového názoru popisovaného CCT, bývají náchylnější ke klimatickému skepticizmu. Navrhovaná řešení změny klimatu (regulace, uhlíkové daně, omezení průmyslu) mohou být interpretována jako ohrožení institucí a aktivit spjatých s jejich kulturní identitou (průmysl, volný trh, autonomie). Skepticismus tak plní funkci identity chránící kognice a jde o obranu hodnotového rámce (Braman et al., 2007; Kahan & Braman, 2006). Ženy, které jsou do této hierarchicko-individualistické pozice socializovány méně často, budou proto statisticky častěji přijímat antropogenní vysvětlení klimatické změny.

Podhypotéza 1.3

Třetí podhypotéza předpokládá, že respondenti z větších obcí častěji vnímají změnu klimatu jako důsledek lidské činnosti, což představuje aplikaci teorie kulturní kognice na dělící linii město–venkov. Venkovská identita bývá spojována s hierarchicko-individualistickým světovým názorem, jenž zdůrazňuje soběstačnost, tradice, respekt k místním autoritám a nedůvěru vůči centrální vládě (Bonnie et al., 2020). Klimatická politika je interpretována jako soubor nařízení prosazovaných kulturně vzdálenými městskými elitami, které ohrožují autonomii venkova a tradiční způsoby obživy (zemědělství, lesnictví, těžba). To aktivuje identitu chránící kognici vedoucí k odmítání antropogenní klimatické změny i aktérů, kteří ji komunikují (Kahan & Braman, 2006). Městská identita pak tíhne k egalitářsko-komunitaristickému rámci: vysoká hustota obyvatelstva, diverzita a vzájemná závislost podporují přijetí kolektivních řešení, regulací ve prospěch společného dobra a větší důvěry v institucionální reakce na rizika (Veiga et al., 2025). Klimatická změna je zde častěji vnímána jako důsledek neregulovaného průmyslu a faktor pro kolektivní akci, což posiluje přijetí antropogenního původu krize.

Hypotéza heuristicko-systematického modelu

Druhý okruh hypotéz se zaměřuje na to, jak mediální prostředí ovlivňuje způsob, jakým lokální představitelé zpracovávají informace o klimatu, a jak se tento proces promítá do jejich přesvědčení o antropogenním původu klimatické změny. Vychází z heuristicko-systematického

modelu (HSM), podle nějž jedinci podvědomě volí mezi systematickým a heuristickým zpracováním (Zain et al., 2025). Média jsou chápána jako zprostředkovatelé, kteří strukturují dostupné heuristiky (emoce, autorita zdroje, sociální konsenzus) a snižují či zvyšují náklady systematického zpracování. Hlavní hypotéza předpokládá, že různé typy médií systematicky posouvají politiky buď směrem k systematickému uvažování nebo směrem k převážně heuristickému hodnocení.

Podhypotéza 2.1

První podhypotéza se zaměřuje na roli oficiálních a vědeckých zdrojů a předpokládá, že politici, kteří čerpají informace primárně z dokumentů ministerstev či zpráv místních samospráv, budou častěji vnímat klimatickou změnu jako důsledek lidské činnosti (Zain et al., 2025). Tyto zdroje poskytují odborná data a argumenty, téměř bez emočního rámování, a vyžadují proto vysokou míru systematického zpracování. V logice HSM zde princip dostatečnosti není naplněn rychlou heuristikou, ale až analytickou prací s argumenty, která politiky vystavuje explicitně formulovanému vědeckému konsenzu o antropogenním původu klimatické změny.

Podhypotéza 2.2

Druhá podhypotéza se zaměřuje na tisková média a předpokládá, že politici, kteří získávají informace o klimatu převážně z prestižního tisku, častěji vnímají změnu klimatu jako antropogenní. Podstatný je vývoj klimatické žurnalistiky od „falešné vyváženosti“ k interpretační žurnalistice a „vážení důkazů“, kdy novináři přijímají vědecký konsenzus jako výchozí fakt a aktivně korigují či filtrují narativy popírající klimatickou změnu (Robbins & Wheatley, 2021). V HSM termínech tato média snižují náklady systematické cesty tím, že komplexní vědecké informace převádějí do srozumitelných rámců, aniž by rezignovala na konsenzuální vědecký základ. Tím zvyšují pravděpodobnost, že politici internalizují představu klimatické změny jako lidmi způsobeného procesu.

Podhypotéza 2.3

Třetí podhypotéza se zaměřuje na rozhlas a předpokládá, že politici, kteří se orientují podle rozhlasových a komunitních rádií, budou vnímat klimatickou změnu jako antropogenní, protože rozhlas funguje především jako důvěryhodný gatekeeper přejímající vědecký konsenzus (Backhaus et al., 2023). Rozhlasové formáty pracují s jazykovou lokalizací, komunitní zakotveností a interaktivitou (např. telefonáty posluchačů), čímž převádějí abstraktní

klimatické koncepty do konkrétních příběhů a místních zkušeností. V HSM logice zde převažují heuristiky důvěryhodnosti, blízkosti a sdílené identity; nejde primárně o hluboké analytické zpracování dat, ale o přijetí rámce „na základě důvěry“. Tyto heuristiky vedou k posílení přesvědčení o lidském původu klimatické změny.

Podhypotéza 2.4

Čtvrtá podhypotéza se zaměřuje na televizní zpravodajství a předpokládá, že politici, kteří získávají informace o klimatu převážně z televize, méně často vnímají klimatickou změnu jako stabilní, vědecky podložený, lidmi způsobený proces. Televize je řízena logikou „událostí“ a vizuální atraktivitu, klimatickou změnu proto rámuje především epizodicky prostřednictvím katastrof, extrémních jevů či konfliktů, zatímco tematické vysvětlování trendů a příčin zůstává upozaděno (Saleem & Rahman, 2023). V HSM termínech televize saturuje princip dostatečnosti silnými vizuálními a emočními heuristikami, které vyvolají pocit, že „víme, oč jde“, aniž by byl zpracován kauzální vztah mezi emisemi skleníkových plynů a pozorovanými dopady. To vede k oslabenému vnímání antropogenního původu klimatu.

Podhypotéza 2.5

Pátá podhypotéza se zaměřuje na sociální síť a předpokládá, že politici, kteří čerpají informace o klimatu převážně z platforem typu Facebook, X, YouTube či TikTok, méně často vnímají změnu klimatu jako důsledek lidské činnosti. Algoritmy ekonomiky pozornosti zvýhodňují obsah s vysokým emočním nábojem a polarizačními sděleními, včetně konspiračních interpretací a útoků na vědce či klimatická řešení. V rámci HSM jsou tito aktéři vystaveni intenzivním heuristikám hněvu, strachu, skupinové identity a jednoduchých vysvětlení, která rychle saturují princip dostatečnosti a blokují motivaci k systematickému ověřování faktů (Habib & Nithyanand, 2019). Výsledkem je prostředí, které posiluje skepsi vůči vědeckému konsenzu a oslabuje víru v antropogenní původ klimatické změny.

Podhypotéza 2.6

Šestá podhypotéza se zaměřuje na roli vzdělání jako moderujícího faktoru a předpokládá, že politici s vyšší úrovní formálního vzdělání častěji vnímají klimatickou změnu jako důsledek lidské činnosti. V HSM se vzdělání projevuje jako zvýšení „perceived information-gathering capacity“ a předchozí znalostní báze, což snižuje kognitivní náklady systematického zpracování a zvyšuje práh, kdy jsou heuristiky považovány za dostatečné (Huang & Wei, 2022).

Vzdělanější politici jsou proto pravděpodobněji motivováni překračovat povrchní práh heuristiky a budou vyhledávat systematictější zdroje. Tím zvyšují šanci, že své postoje ukotví ve vědeckém konsenzu o antropogenním původu klimatické změny, zatímco u politiků s nižším vzděláním zůstávají mediální heuristiky častěji neoslabeny a mají silnější vliv na odmítání nebo relativizaci tohoto konsenzu (Griffin et al., 2002).

Hypotéza adaptivní kapacity

Třetí hypotéza se posouvá od samotného vnímání klimatické změny (hypotézy 1 a 2) k otázce existující schopnosti obcí řešit klimatické dopady na lokální úrovni. Vychází z pojetí adaptivní kapacity (AK) jako komplexního souboru determinantů, které umožňují obci nejen reagovat na již nastalé dopady, ale především proaktivně plánovat, absorbovat narušení a dlouhodobě udržet své funkce – tedy budovat klimatickou resilienci (Lemos et al., 2011). Podle IPCC je AK popisována jako kombinace ekonomických zdrojů, technologií, informací a dovedností, infrastruktury, institucionální efektivity a rovnosti v přístupu ke zdrojům a rozhodování. Z této perspektivy vychází předpoklad, že míra implementace systémových klimatických opatření na lokální úrovni je určována právě úrovní adaptivní kapacity obce. Obce s vyšší AK budou častěji realizovat strukturální adaptační a resilienční opatření, zatímco obce s nízkou AK zůstanou převážně v reaktivním režimu „management by disaster“.

Podhypotéza 3.1

První podhypotéza třetí hypotézy předpokládá, že obce se sofistikovanější úrovní vedení jsou lépe vybaveny v oblasti infrastruktury klimatické resilience. Tato hypotéza je přímo rozdíly v rozhodovacích mechanismech a jejich dopadem na institucionální a administrativní kapacitu, která tvoří páteř adaptivní kapacity. Právní a faktické fungování obcí se výrazně liší podle toho, zda je starosta pro výkon funkce uvolněn. Neuvolnění starostové, což je model převažující ve velmi malých obcích typicky do pěti set obyvatel, vykonávají funkci souběžně se svým zaměstnáním či podnikáním. Důsledkem je výrazně omezená časová i kognitivní kapacita pro strategické řízení, slabší schopnost kontinuálně sbírat a vyhodnocovat informace o klimatických rizicích a omezené možnosti koordinovat komplexní projekty (Šaradín et al., 2019; Čermák & Mikešová, 2018). V důsledku toho je jejich přístup převážně reaktivní. Naopak uvolnění starostové, kteří vykonávají funkci na plný úvazek, disponují vyšší administrativní a organizační kapacitou a funkce se profesionalizuje. Tito starostové mají prostor pro systematické monitorování rizik a plánování, což zvyšuje schopnost obce využít

technologie, finanční zdroje i dotační příležitosti (Šaradín et al., 2019). Institucionální kapacita umožňuje přechod od ad-hoc řešení k proaktivní adaptaci, protože vytváří procesy (strategie, pracovní pozice, projektové řízení), bez nichž AK zůstává nevyužitá. Tvorba strategického dokumentu, jako je SECAP (Akční plán pro udržitelnou energii a klima), nebo zřízení specializovaných pozic (projektový manažer, energetik, koordinátor adaptace) jsou časově i odborně náročnou „aktivační energií“, kterou neuvolněné vedení typicky nemůže poskytnout. Uvolněné vedení naopak tuto energii generuje a institucionalizuje, čímž zvyšuje pravděpodobnost reálné implementace infrastrukturních opatření (např. modrozelená infrastruktura, protipovodňová ochrana, stínění veřejných prostor, retenční systémy).

Podhypotéza 3.2

Druhá podhypotéza předpokládá, že obce s komplexnějším systémem samosprávy častěji disponují vyšší úrovní klimatické resilience. Tato hypotéza vychází z toho, že rozsah přenesené působnosti je v českém decentralizovaném systému přímým strukturálním indikátorem institucionální kapacity. Systém rozděluje obce na tři typy podle rozsahu výkonu státní správy, což souvisí s jejich kompetencemi, personálním zázemím i schopností pracovat s informacemi, technologiemi a finančními nástroji. Obce prvního typu mají velmi omezené administrativní zázemí, často jen jednoho až dva zaměstnance, a potýkají se s nedostatkem kvalifikovaných osob (Šaradín et al., 2019). V důsledku toho u nich vzniká institucionální vakuum a role a odpovědnosti za adaptaci nejsou jasně definovány (Measham et al., 2011). Obce třetího typu (obce s rozšířenou působností) naopak musí z povahy svých funkcí disponovat specializovanými odbory a širší expertízou, které představují formální instituce umožňující dlouhodobé plánování a implementaci (Šaradín et al., 2019). Tyto obce tedy častěji disponují absorpční a realizační kapacitou pro systémové nástroje adaptace (komplexní územní plánování s klimatickými prvky, dotační projekty, scénářové plánování, EIA, povodňové a suché strategie). Vyšší úroveň klimatické resilience je zde očekávána jako důsledek vyšší institucionální a informační kapacity, která s typem obce souvisí.

Podhypotéza 3.3

Třetí podhypotéza očekává, že obce v oblastech s nižší úrovní sociálního kapitálu méně často vykazují vybavenost klimatické resilience. Sociální kapitál zde funguje jako katalyzátor mobilizace zdrojů a převodu adaptačního potenciálu do reálné akce. Nízký sociální kapitál znamená slabší síť důvěry, reciprocity a spolupráce, což zvyšuje transakční náklady

kolektivního jednání a brání sociálnímu učení i šíření informací o rizicích a řešeních. Strukturálně znevýhodněné oblasti se potýkají s nižšími příjmy, vyšší nezaměstnaností, omezenou vzdělaností a rozpadem vazeb, což eroduje především bonding a bridging kapitál. Tím se snižuje schopnost komunity „getting by“ i „getting ahead“ a do obce hůře dostávají nové znalosti, inovace a partnerství. Obce s vysokým sociálním kapitálem jsou naopak schopny efektivněji organizovat kolektivní akce veřejného statku, sdílet informace o klimatických hrozbách a řešeních, využívat místní znalosti a budovat opatření resilience. Bridging vazby přinášejí inovace a nové strategie do lokálního plánování, zatímco linking kapitál umožňuje pákově mobilizovat externí zdroje (Adger, 2003; Pelling & High, 2005).

Analytická část

Metodologie

Analytická část výzkumu vychází z dat získaných prostřednictvím dotazníkového šetření, které poskytuje kvantitativní základ pro testování stanovených hypotéz. Ke statistickému ověření těchto hypotéz byly zvoleny dvě metody vícerozměrné regresní analýzy. Multinomická logistická regrese byla aplikována v případech, kdy závislá proměnná nabývala více než dvou kategorií (např. výběr ze tří a více možností). Tato metoda umožňuje simultánně modelovat pravděpodobnosti všech kategorií vzhledem ke zvolené referenční kategorii a zkoumat, jak jednotlivé nezávislé proměnné (prediktory) ovlivňují šance (tzv. odds), že respondent zvolí jednu kategorii oproti jiné (Long & Freese, 2014). Výstupy modelu udávají odds ratio pro každou úroveň nezávislé proměnné, který umožňuje kvantifikaci relativního dopadu prediktorů na pravděpodobnost jednotlivých výstupních kategorií. Je však důležité poznamenat, že povaha některých kategoriálně uspořádaných závislých proměnných by z teoretického hlediska umožňovala využití ordinální logistické regrese, která by lépe reflektovala hierarchii mezi kategoriemi. Nicméně předběžná explorační analýza dat ukázala, že klíčové předpoklady ordinální regrese, zejména předpoklad proporcionality šancí (proportional odds assumption), nebyly naplněny (Williams, 2006). V důsledku toho by aplikace ordinálního modelu vedla ke zkresleným nebo nevěrohodným odhadům, a proto byla z metodologických důvodů zvolena robustnější multinomická varianta.

Binární logistická regrese byla využita tam, kde bylo analyzováno, zda daný jev nastal či nikoliv v situacích, kdy závislá proměnná nabývala dichotomní podoby (kódování 0 = jev nenastal, 1 = jev nastal) (Menard, 2010). Tento model odhaduje logaritmus poměru pravděpodobnosti výskytu a „nevýskytu“ jevu jako lineární funkci prediktorů. Interpretace koeficientů vychází z jejich exponentiace, čímž získáváme odds ratio, neboli ukazatel, o kolik se změni šance výskytu sledovaného jevu při jednotkovém nárůstu hodnoty dané nezávislé proměnné, za jinak konstantních podmínek.

Pro účely testování hypotéz první (model CCT) a druhé skupiny (HSM) byla jako klíčová nezávislá proměnná zvolena proměnná reflektující individuální percepci klimatické změny. Měření této proměnné bylo realizováno prostřednictvím výroku: *„Příčinou probíhající změny klimatu je s největší pravděpodobností zesilování přirozeného skleníkového efektu*

atmosféry v důsledku lidské činnosti.“, na něž respondenti reagovali výběrem z několika kategorií míry souhlasu či nesouhlasu (nejvýše možný souhlas byl nakódován jako hodnota 5, nesouhlas 1). Možnou odpovědí byla také „nejsem si jistý (v analýze kódovaná jako 3). Ačkoli formát odpovědí naznačuje ordinalitu (stupně souhlasu), explorační analýza ukázala, že data nesplňují základní předpoklady ordinální logistické regrese, zejména předpoklad proporcionality šancí (proportional odds assumption), který byl porušen podle výsledků Brantova testu (Williams, 2006). Vzhledem k tomu byla závislá proměnná v obou typech hypotéz zpracována jako kategoriální neordinální a analyzována pomocí multinomické logistické regrese. Uvedený postup umožňuje robustní modelování pravděpodobností jednotlivých kategorií bez nutnosti předpokládat jejich hierarchické uspořádání.

V rámci první skupiny hypotéz zaměřené na sociodemografické faktory formující identitu byly do regresního modelu zařazeny tři hlavní nezávislé proměnné. Proměnná velikost obce, v níž respondent žije, byla původně sbírána jako kategoriální proměnná s více úrovněmi podle počtu obyvatel. Pro účely modelování byla transformována do sady binárních (tzv. dummy) proměnných. V souladu s běžnou praxí při práci s kategoriálními prediktory, kdy počet nově vzniklých proměnných odpovídá počtu kategorií minus jedna, byla jedna z těchto binárních proměnných záměrně vynechána z modelu. Tento krok je nezbytný k zabránění problému dokonalé multikolinearity, která by vedla k tzv. perfect collinearity a způsobila nespolehlivost odhadů regresních koeficientů (Long & Freese, 2014; Grace-Martin, 2024). Z hlediska interpretace je pak každá zahrnutá úroveň dané proměnné interpretována vůči referenční kategorii (vůči té, která byla z modelu vyřazena). Proměnná pohlaví byla převedena do binárního formátu, kde hodnota 0 označovala muže a hodnota 1 ženy. Volba této kodifikace odpovídá statistickým konvencím a umožňuje jednodušší interpretaci regresních koeficientů ve vztahu k referenční skupině (Allison, 1999). Proměnná věk byla odvozena z roku narození odečtením od roku sběru dat (2024). Vzhledem k výskytu zjevně nereálných hodnot (např. rok narození 1900, což by znamenalo věk 124 let) byla data očištěna metodou standardizace věku prostřednictvím z-transformace. Aby byla odstraněna extrémní hodnotová odlehlost, byly vyřazeny případy, u nichž z-skóre přesáhlo hodnotu 2. Provedená standardizace nejen zvyšuje numerickou stabilitu modelu, ale také umožňuje přímé porovnání velikostí efektů mezi spojitými proměnnými, přičemž zároveň poskytuje konzistentní způsob práce s datovými anomáliemi bez nutnosti arbitrárního vylučování potenciálně pravdivých, byť nepravděpodobných odpovědí (Aguinis, Gottfredson, & Joo, 2013).

Heuristicko-selektivní část analýzy se zaměřuje na to, jak různé typy informačních kanálů a úroveň vzdělání ovlivňují postoje k otázce klimatické změny. Jako závislá proměnná byla opět použita odpověď na výrok, že klimatická změna je způsobena člověkem, přičemž se jednalo o kategoriální proměnnou. Referenční kategorií v modelu byla odpověď „zcela souhlasím“, která reprezentuje nejvyšší míru souhlasu s lidským vlivem na klimatickou změnu. Výsledky modelu ukazují, jak se mění pravděpodobnost méně souhlasné odpovědi vzhledem k této referenční hodnotě. Všechny prediktory, s výjimkou vzdělání, jsou zavedeny jako dummy proměnné, které indikují, zda respondent daný typ informačního kanálu využívá (hodnota 1) či nikoliv (hodnota 0). Týká se to například sledování televize, tisku, rozhlasu nebo oficiálních webových stránek. Proměnná úroveň vzdělání je zpracována jako numerická, s hodnotami v rozsahu od 1 do 6 podle dosaženého stupně formálního vzdělání. Analýza zahrnuje výhradně respondenty vykonávající volenou politickou funkci na obecní úrovni. Pracovníci obecních úřadů bez voleného mandátu byli ze zkoumaného vzorku vyloučeni.

Závěrečná část analýzy se zaměřuje na institucionální a sociologické složky adaptivní kapacity vůči klimaticko-resilientní infrastruktuře obce, a to konkrétně na existenci různých zavedených opatření, specializovaných pozic nebo struktur. Celkem bylo testováno 12 typů opatření. Každé z nich bylo modelováno samostatně pomocí binární logistické regrese. Stejně jako v předchozí části byly závislé proměnné binární povahy kódované jako 1 v případě, že dané opatření či pozice v obci existuje, a jako 0, pokud nebyla uvedena. Do analýzy byli zahrnuti pouze starostové obcí, kteří zajistí, že za každou obec bude zahrnut pouze jidný respondent, který má zároveň dle očekávání nejhlubší znalosti o zavedených opatřeních. Analýza vychází z odpovědí na tři specifické otázky. První se týkala existence strategického dokumentu zaměřeného na energeticko-klimatickou politiku obce: „*Má vaše obec zpracovaný energeticko-klimatický strategický dokument?*“. Mezi uvedenými možnostmi byly krajinový plán, místní energetická koncepce, akční plán pro udržitelnou energii a klima, jiná možnost a nevím. Druhá otázka zjišťovala odborné kapacity obce: „*Jaké odborné pozice má vaše obec zřízené nebo považujete za potřebné?*“, kde respondenti vybírali z funkcí jako projektový manažer, energetický analytik, energetický manažer, městský/obecní architekt nebo jiné. Do analýzy byly zahrnuty pouze odpovědi, kdy dané pozice měli skutečně zavedeny. Třetí otázka směřovala na zavedený systém sledování spotřeby a řízení energií: „*Má vaše obec zřízený energetický management a v jaké formě?*“, s nabídkou odpovědí jako pouze evidence faktur, energetický audit, zavedený software pro sledování energií nebo certifikace ISO 50001. Všechny regresní modely byly odhadnuty na základě sady nezávislých proměnných, zahrnující

kategorii kraje podle indexu kvality života (představující sociální kapacitu), typ obce podle úrovně správních kompetencí a typ starosty podle jeho uvolnění (představující institucionální kapacitu). Data byla upravena prostřednictvím převodu vícekategoriálních proměnných do podoby dummy proměnných, přičemž referenční kategorie představovaly: kraje s nízkou kvalitou života, obce I. typu a starostové bez uvolnění.

Představení datového souboru

Analytická část této diplomové práce vychází z dat získaných v rámci výzkumu Podpora resilience obcí vůči klimatickým změnám (2024). Sběr dat byl realizován prostřednictvím dvou dotazníkových šetření, která pokrývají všechny relevantní cílové skupiny. Celkem bylo získáno 2034 odpovědí, přičemž první dotazníkové šetření přineslo 2034 dotazníků a druhé dotazníkové šetření přineslo 246 dotazníků. Tato práce obsahuje výsledky získané pouze v tom prvním.

Sociodemografická struktura respondentů byla velmi pestrá. Co se týče pohlaví respondentů, v rámci výzkumu bylo zastoupeno více mužů (1191) než žen (781). Největší část respondentů tvořili uvolnění starostové a starostky, jejichž počet dosáhl 575 osob. Druhou nejpočetnější skupinou byli zaměstnanci obecních úřadů, kterých bylo 460. Významně byli zastoupeni také členové zastupitelstva mimo výše uvedené funkce, kterých bylo 407. Dále se výzkumu účastnilo 245 neuvolněných starostů a starostek, 111 uvolněných místostarostů a místostarostek, 102 členů rady a 86 neuvolněných místostarostů a místostarostek. Mezi respondenty se objevili i zástupci místních akčních skupin v počtu 36 osob a zástupci mikroregionů (DSO) v počtu 12 osob.

Z hlediska typu obce se výzkumu zúčastnili převážně respondenti z obcí I. stupně, kteří tvořili více než polovinu vzorku (948 osob). Další významnou skupinu představovali respondenti z obcí s rozšířenou působností (obce III. stupně) v počtu 723 osob a z obcí s pověřeným obecním úřadem (obce II. stupně) v počtu 299 osob.

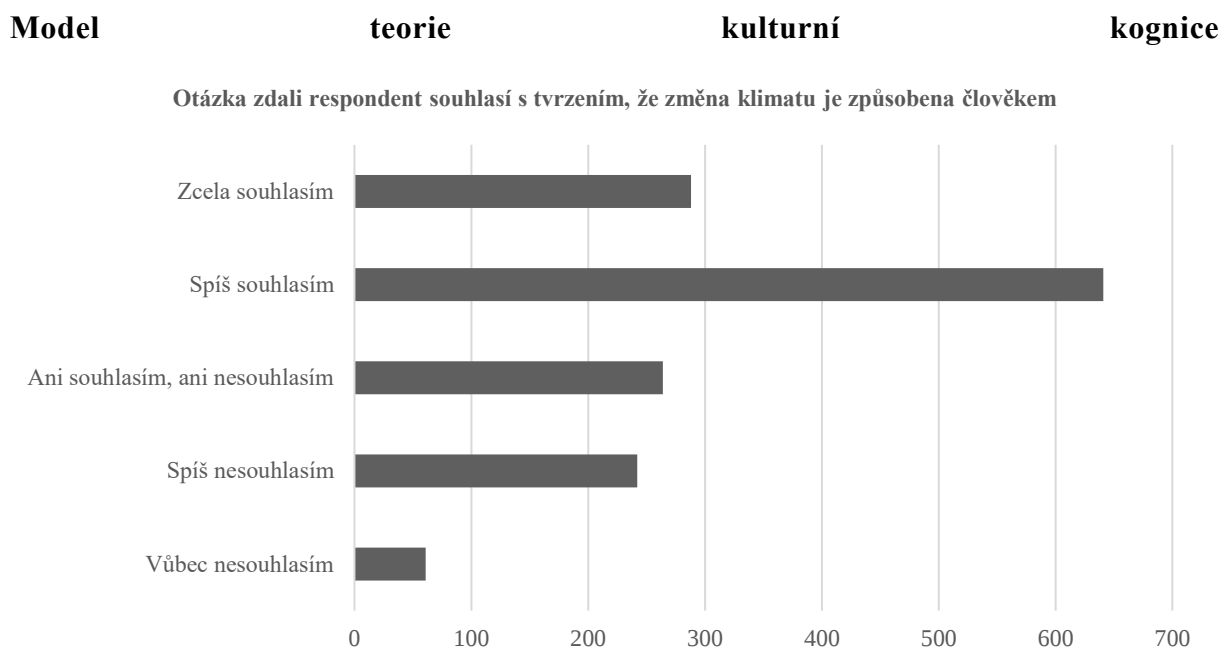
Věková struktura respondentů ukazuje průměrný rok narození 1973. Pokud jde o vzdělanostní strukturu, převažují respondenti s vysokoškolským magisterským nebo inženýrským vzděláním, včetně postgraduálního, v počtu 1082 osob. Dále následují osoby s ukončeným středoškolským vzděláním s maturitou nebo vyučením (545 osob), vysokoškolským bakalářským vzděláním (152 osob) a vyšším odborným vzděláním (113 osob). Vzorek dále zahrnoval 91 osob s vyučením nebo středním vzděláním bez maturity a 5 osob se základním vzděláním.

Respondenti pocházeli ze všech krajů České republiky. Hlavní město Praha zastoupeno nebylo. Nejvíce zastoupený byl Středočeský kraj s 385 respondenty, následovaný Jihočeským krajem (201 respondentů) a Moravskoslezským krajem (180 respondentů). Vzorek dále zahrnoval respondenty z Ústeckého (159), Zlínského (149), Kraje Vysočina (141),

Jihomoravského (133), Olomouckého (121), Královéhradeckého (120), Pardubického (103), Libereckého (100), Plzeňského (96) a Karlovarského kraje (58).

Velikost obce, z níž respondenti pocházeli, se pohybovala v širokém spektru. Nejčastěji se jednalo o obce s 3000 až 9999 obyvateli (368 respondentů) a obce s 10 000 až 49 999 obyvateli (349 respondentů). Významně byli zastoupeni také respondenti z obcí s 1000 až 2999 obyvateli (337), z obcí s 200 až 499 obyvateli (307) a z obcí s 500 až 999 obyvateli (288). Vzorek dále zahrnoval respondenty z velkých obcí s více než 50 000 obyvateli (170) a z malých obcí do 199 obyvatel (166). U všech zmíněných počtů nemusí součet odpovědí odpovídat celkovému počtu respondentů, neboť otázka na danou odpověď nebyla zodpovězena.

Interpretace analýzy

Graf č. 1 (zdroj: Podpora resilience obcí vůči klimatickým změnám, 2024)

Cílem analýzy bylo ověřit hlavní hypotézu vycházející z teorie kulturní kognice (Cultural Cognition Theory, CCT), podle níž percepce klimatické změny, konkrétně míra připisování klimatické změny lidské činnosti, není náhodnou individuální reakcí na vědecké informace, ale je systematicky podmíněna věkem, genderem a typem osídlení. V souladu s konceptem percepce rizika je postoj ke klimatické změně chápán jako subjektivní hodnocení pravděpodobnosti, závažnosti a osobní relevance hrozby, které je formováno generačními zkušenostmi, genderovou socializací a kulturní identitou spojenou s místem života.

Pro testování hypotéz byla použita multinomická logistická regrese. Závislá proměnná zachycuje míru souhlasu s tvrzením o antropogenním původu klimatické změny na pětibodové škále, přičemž referenční kategorií je hodnota 5 („Zcela souhlasí“). Model odhaduje, jak věk, pohlaví a velikost obce ovlivňují pravděpodobnost volby kategorií 1–4 ve srovnání s kategorií 5. Do analýzy bylo zařazeno 1380 případů s úplnými daty. Proměnné věk a velikost obce byly standardizovány (z-skóre), výsledky je tedy nutné interpretovat jako změnu šancí při nárůstu o jednu směrodatnou odchylku, nikoliv o jeden rok věku či jednu „jednotku“ velikosti obce.

Věk se ukázal jako statisticky významný prediktor ve všech kategoriích. V kategorii 1 („Zcela nesouhlasí“) ve srovnání s kategorií 5 činí Odds Ratio (OR) 1,63 ($p = 0,006$). Nárůst

věku o jednu směrodatnou odchylku zvyšuje šanci, že respondent zvolí „Zcela nesouhlasím“ místo „Zcela souhlasím“, o 63 %. V kategorii 2 („Spíše nesouhlasím“) je OR 1,36 ($p = 0,004$), což znamená nárůst šancí na mírný nesouhlas o 36 % oproti úplnému souhlasu. V kategorii 3 („Nejsem si jistý/á“) je OR 1,33 ($p = 0,005$); vyšší věk je tedy spojen s vyšší pravděpodobností nejistoty či neutrality ve srovnání s pevným souhlasem. V kategorii 4 („Spíše souhlasím“) je OR 1,19 ($p = 0,041$), což ukazuje, že starší respondenti častěji volí zdrženlivější souhlas namísto úplného souhlasu.

Lze konstatovat, že věk funguje jako konzistentní prediktor odklonu od kategorie „Zcela souhlasím“. S rostoucím věkem roste pravděpodobnost volby jakékoli alternativní odpovědi (1–4), přičemž efekt je nejsilnější u extrémního nesouhlasu. Tento vzorec je v souladu s předpokladem generačního efektu. Starší respondenti, jejichž hodnotové rámce by mely být formovány v době, kdy klimatická změna nebyla etablovaným veřejným tématem, jsou častěji skeptičtí či ambivalentní vůči antropogennímu výkladu, zatímco mladší mají vyšší pravděpodobnost plného přijetí konsenzu.

Pohlaví (0 = muž, 1 = žena) má výrazný efekt zejména u kategorií vyjadřujících nesouhlas. V kategorii 1 („Zcela nesouhlasím“) ve srovnání s kategorií 5 je OR pro ženy 0,18 ($p = 0,002$). Ženy mají tedy o 82 % nižší šanci než muži zvolit „Zcela nesouhlasím“ namísto „Zcela souhlasím“. V kategorii 2 („Spíše nesouhlasím“) je OR 0,52 ($p = 0,002$), což ukazuje na zhruba poloviční šanci žen zastávat mírný nesouhlas oproti mužům. U kategorií 3 („Nejsem si jistý/á“) a 4 („Spíše souhlasím“) nebyly rozdíly mezi muži a ženami statisticky významné ($p = 0,575$, resp. $p = 0,336$).

Velikost obce byla modelována jako lineární prediktor a ukázala se jako významná zejména pro kategorie 2, 3 a 4. V kategorii 3 („Nejsem si jistý/á“) ve srovnání s kategorií 5 je OR 0,66 ($p < 0,001$). S rostoucí velikostí obce se tedy snižuje šance, že respondent zvolí nejistotu či neutralitu místo úplného souhlasu. V kategorii 4 („Spíše souhlasím“) je OR 0,70 ($p < 0,001$), což znamená, že obyvatelé větších sídel mají menší pravděpodobnost, že zůstanou u vlažného souhlasu, a častěji volí kategorii „Zcela souhlasím“. V kategorii 2 („Spíše nesouhlasím“) je OR 0,82 ($p = 0,043$), tedy větší velikost obce snižuje i šanci na mírný nesouhlas ve prospěch plného souhlasu. V kategorii 1 („Zcela nesouhlasím“) nebyl efekt velikosti obce statisticky významný ($p = 0,177$).

Souhrnně lze říci, že výsledky multinomické logistické regrese podporují hlavní hypotézu teorie kulturní kognice, podle níž percepce klimatické změny jako antropogenního rizika není náhodná, ale strukturálně souvisí s klíčovými identitami. Věk, pohlaví a velikost obce ovlivňují pravděpodobnost volby jednotlivých kategorií postoje. Profil respondenta, který nejčastěji volí referenční kategorii „Zcela souhlasím“, lze charakterizovat jako spíše mladšího, ženu a obyvatele většího sídla. Naopak kategorie nesouhlasu (1 a 2) jsou disproporčně obsazovány staršími muži, často z menších obcí, což odpovídá vzorcům očekávaným na základě CCT.

Heuristicko-systematický model

Tato část analýzy ověřuje, zda využívání různých informačních zdrojů a úroveň formálního vzdělání, tedy klíčové kognitivní dimenze zpracování informací, systematicky ovlivňují pravděpodobnost, s jakou komunální politici připisují klimatickou změnu lidské činnosti. V souladu s Heuristicko-systematickým modelem (HSM) se předpokládá, že volba informačních kanálů a vzdělání ovlivňují, zda aktéři spoléhají spíše na heuristické zkratky (důvěryhodnost zdroje, jednoduché narativy) či na systematické zpracování odborných dat. Pro analýzu byl sestaven model multinomické logistické regrese. Závislá proměnná zachycuje pět kategorií míry souhlasu s tvrzením o antropogenním původu klimatické změny, přičemž referenční kategorií je hodnota 5 („Zcela souhlasí“). Hodnoty Odds Ratio (OR) proto interpretujeme jako změnu šance, že respondent zvolí jinou (méně souhlasnou) kategorii oproti kategorii 5. Hodnoty OR nižší než 1 znamenají, že daný prediktor snižuje šanci na nesouhlas či nejistotu a relativně posiluje pravděpodobnost úplného souhlasu, OR vyšší než 1 naopak indikují odklon od konsenzu.

Vysvětlující proměnné zahrnovaly typy preferovaných informačních zdrojů (televize, tisk, rozhlas, sociální sítě, weby ministerstev, portál zastupitele a další oficiální kanály) a úroveň dosaženého vzdělání. Institucionální a kontextové proměnné (např. vazba na Svaz měst a obcí či krajské informační kanály) se v tomto modelu neprojevyly jako systematicky významné a v interpretaci nehrají klíčovou roli. Analýza se soustředí zejména na hypotézy z okruhu 2 (Model HSM), které spojují informační prostředí a vzdělání s postojem k vědeckému konsenzu o antropogenní změně klimatu.

Podhypotéza 2.1 předpokládala, že čerpání informací z oficiálních a odborných zdrojů (zejména webů ministerstev a dalších „úředních“ platforem) posílí systematické zpracování

informací a povede k vyšší míře souhlasu s antropogenním původem klimatické změny. Výsledky modelu tuto hypotézu nepodporují jednoznačně. Weby ministerstev vykazují statisticky významný vliv pouze u kategorie 3 („Nejsem si jistý/á“), a to s OR 1,66 ($p < 0,05$). To znamená, že uživatelé těchto zdrojů mají o 66 % vyšší šanci zaujmout neutrální, nerozhodný postoj oproti tomu, aby zvolili referenční kategorii „Zcela souhlasím“. U kategorií vyjadřujících nesouhlas (1 a 2) ani u kategorie „Spíše souhlasí“ (4) nebyl vliv webů ministerstev prokázán. Oficiální odborné zdroje tedy v tomto modelu nevedou přímo k plné akceptaci vědeckého konsenzu, ale spíše zvyšují pravděpodobnost, že část respondentů setrvá v opatrné, vyčkávací neutrální pozici. Tento výsledek lze interpretovat tak, že vysoká komplexita a technická náročnost prezentovaných informací může u adresátů bez hlubší expertízy posilovat nejistotu, nikoli jednoznačné přihlášení se ke konsenzu.

Portál zastupitele, Svaz měst a obcí ani krajské informační kanály se v modelu neukázaly jako statisticky významné prediktory pro žádnou kategorii ($p > 0,05$). Z hlediska HSM to znamená, že tyto institucionální zdroje na analyzovaném vzorku lokálních politiků specificky nevychylují postoj k antropogenním příčinám klimatické změny ani směrem k vyšší akceptaci, ani směrem k výraznějšímu skepticismu.

Podhypotézy zaměřené na roli médií a heuristik rozlišovaly mezi tradičními médii a sociálními sítěmi. Rozhlas se ukázal jako nejvýznamnější mediální prediktor. V souladu s předpoklady HSM byl vliv tohoto kanálu statisticky významný pro několik kategorií. U kategorie 2 („Spíše nesouhlasí“) ve srovnání s kategorií 5 je OR 0,62, u kategorie 3 („Nejsem si jistý/á“) OR 0,55 a u kategorie 4 („Spíše souhlasí“) OR 0,61 (ve všech případech $p < 0,05$). Posluchači rozhlasu mají tedy statisticky významně nižší šanci zastávat mírný nesouhlas, nejistotu či pouze vlažný souhlas oproti plnému souhlasu. Rozhlas v tomto modelu funguje jako efektivní „gatekeeper“, který prostřednictvím heuristiky důvěryhodnosti a blízkosti posiluje přijetí vědeckého konsenzu (kategorie 5) a zmenšuje prostor pro ambivalenci či slabší akceptaci.

U televize se naproti tomu téměř žádný statisticky významný efekt neprokázal ($p > 0,05$). Předpoklad, že specifické vizuální a epizodické rámování televizního zpravodajství povede k oslabení vnímání antropogenního původu klimatické změny, se v tomto datasetu nepotvrdil. Televize v tomto modelu postoj k příčinám klimatické změny nijak systematicky neposouvá.

Podobně ani tisk a sociální sítě nevykazují statisticky významné vztahy k závislé proměnné ($p > 0,05$). V případě sociálních sítí tak data nepotvrzují tezi o silném a přímo měřitelném vlivu polarizačních algoritmů a echo-komor na odmítání vědeckého konsenzu v populaci komunálních politiků. Je možné, že politici typicky kombinují více zdrojů, takže čistý efekt sociálních sítí se v modelu rozptýluje, nebo že vliv tohoto kanálu je silně moderován identitárními a ideologickými faktory, které nebyly v této specifikaci modelu explicitně zachyceny.

Kognitivní hypotéza se vztahovala k úloze formálního vzdělání a předpokládala, že respondenti s vyšší úrovní vzdělání budou častěji přijímat antropogenní vysvětlení klimatické změny. Vyšší formální vzdělání zvyšuje pravděpodobnost, že jedinec o konsenzu vůbec ví, rozumí základním principům vědecké metody a dokáže informace z odborných zdrojů adekvátně interpretovat

Empirické výsledky podhypotézu o vlivu vzdělání poměrně podporují. Vzdělání (měřené na škále 1–6) je statisticky významným prediktorem u kategorií 2, 3 a 4 ve srovnání s referenční kategorií 5, zatímco u extrémního nesouhlasu (kategorie 1) efekt prokázán nebyl. U kategorie 2 („Spíše nesouhlasí“) je OR 0,84, což znamená, že s každým vyšším stupněm vzdělání klesá šance na mírný nesouhlas o 16 %. U kategorie 3 („Nejsem si jistý/á“) je OR 0,74; vyšší vzdělání tedy snižuje pravděpodobnost nejistoty o 26 % oproti úplnému souhlasu. U kategorie 4 („Spíše souhlasí“) je OR 0,81, což indikuje, že vzdělanější politici méně často setrvávají u „opatrného“ souhlasu a častěji volí kategorii plného souhlasu.

Negativní směr vztahu ($OR < 1$) ve všech těchto kategoriích znamená, že s rostoucí úrovní formálního vzdělání klesá pravděpodobnost zařazení do méně souhlasných kategorií 2–4 ve srovnání s plným souhlasem. Vzdělanější respondenti tedy mají vyšší šanci bezvýhradně přijímat antropogenní původ klimatické změny a nižší pravděpodobnost setrvání v poloze mírného nesouhlasu, ambivalence či opatrného souhlasu. Nejvýraznější je tento efekt u neutrálních odpovědí, což dobře koresponduje s konceptem „propasti v konsenzu“: vzdělání pomáhá tuto propast překlenout tím, že redukuje počet těch, kteří „nevědí“ nebo se necítí kompetentní zaujmout jasný postoj.

Celkově lze uzavřít, že v rámci Modelu HSM mají mezi sledovanými kognitivními faktory nejvýraznější vliv na akceptaci antropogenního původu klimatické změny rozhlas a formální vzdělání. Rozhlas snižuje pravděpodobnost nesouhlasu, nejistoty i vlažného souhlasu

a nepřímou posiluje úplný souhlas, zatímco vyšší vzdělání systematicky redukuje mírný skepticismus i neutrální postoje. Oficiální weby a ostatní mediální kanály hrají ve srovnání s těmito dvěma faktory podstatně omezenější roli a jejich vliv je často nejednoznačný nebo statisticky nevýznamný

Model adaptivní kapacity

Název připravenosti	Zavedené	Nezavedené	Součet
<i>Energetická koncepce obce</i>	78	711	789
<i>Energeticko-klimatický akční plán (SECAP)</i>	20	770	790
<i>Strategie rozvoje sídelní zeleně</i>	61	730	791
<i>Krajinný plán (strategický dokument)</i>	47	744	791
<i>Realizace energetického auditu</i>	78	742	820
<i>Zavedený software pro sledování energií</i>	49	771	820
<i>Certifikace systému hospodaření s energií (ISO 50001)</i>	9	811	820
<i>Evidence faktur za energie</i>	621	199	820
<i>Pozice projektového manažera</i>	40	780	820
<i>Pozice energetického analytika</i>	31	789	820
<i>Pozice energetického manažera</i>	36	784	820
<i>Pozice obecního/městského architekta</i>	46	774	820

Tab. 1 (zdroj: Podpora resilience obcí vůči klimatickým změnám, 2024)

Tato část analýzy ověřovala hypotézu adaptivní kapacity, která přesouvá pozornost od pouhého vnímání klimatických dopadů k otázce, zda obce disponují vnitřními zdroji a institucionálními předpoklady pro jejich systematické zvládnutí. Adaptivní kapacita (AK) je zde chápána jako souhrn institucionální robustnosti a sociálního kapitálu. Zvolená sada závislých proměnných proto zachycuje reálně existující prvky klimatické resilience obcí: strategické dokumenty (energetická koncepce, SECAP, krajinný plán), specializované odborné pozice (projektový manažer, energetický manažer/analytik, obecní architekt) a implementační nástroje založené na evidenci a řízení (energetický audit, software pro sledování energií, ISO 50001, evidence faktur). Každá proměnná byla testována samostatným binárním logistickým modelem

se stejnými prediktory: typ starosty (uvolněný/neuvolněný) jako indikátor profesionality vedení, typ obce podle přenesené působnosti (I., II., III.) jako indikátor administrativní a institucionální komplexity a krajský index kvality života jako proxy širšího sociálního kapitálu a strukturálního znevýhodnění.

Deskriptivní zjištění nadále ukazují výraznou nerovnoměrnost v rozšíření jednotlivých nástrojů. Nejčastěji se v obcích vyskytují základní evidenční postupy – zejména evidence faktur za energie – což odpovídá tomu, že tyto nástroje jsou relativně nenáročné na expertizu i organizační zázemí. Naopak opatření vyžadující strategické plánování, odborné pracovníky či dlouhodobý institucionální rozvoj (SECAP, ISO 50001, energetický monitoring, odborné pozice) zůstávají spíše výjimečné.

První podhypotéza předpokládala, že obce se sofistikovanější úrovní vedení, operacionalizovanou uvolněností starosty, častěji disponují prvky klimatické resilience. Výsledky tento předpoklad ve významné části modelů potvrzují. Uvolněnost starosty významně zvyšuje šanci na existenci energetické koncepce (OR = 3.28, $p = 0.001$), což je typický strategický dokument vyžadující iniciaci a koordinaci na politicko-administrativní úrovni. Podobně se uvolněný starosta ukazuje jako klíčový prediktor personálních kapacit: pravděpodobnost přítomnosti projektového manažera (OR = 5.65, $p = 0.019$), energetického analytika (OR = 3.56, $p = 0.042$), energetického manažera (OR = 3.42, $p = 0.048$) i obecního architekta (OR = 4.04, $p = 0.010$) je v těchto obcích několikanásobně vyšší. Významný pozitivní vztah se objevuje také u prvků sídelní zeleně (OR = 2.8, $p = 0.010$), tedy opatření, které vyžaduje plánování a průběžnou správu. Naopak u řady technicko-evidenčních nástrojů (energetický audit, ISO 50001, evidence faktur) se vliv uvolněnosti neproказuje, případně je pouze hraniční (software pro sledování energií OR = 2.44, $p = 0.051$).

Druhá podhypotéza očekávala, že obce s komplexnějším systémem samosprávy vykazují vyšší míru klimatické resilience. Tento předpoklad je daty podpořen. Obce III. typu mají oproti obcím I. typu výrazně vyšší šance na přítomnost prakticky všech systémových nástrojů: energetická koncepce (OR = 4.56, $p < 0.001$), SECAP (OR = 3.87, $p = 0.046$), krajinný plán (OR = 5.26, $p < 0.001$), energetický audit (OR = 7.31, $p < 0.001$), software pro sledování energií (OR = 6.04, $p < 0.001$) i certifikace ISO 50001 (OR = 12.7, $p = 0.002$). Stejný trend se opakuje u odborných pozic: obecní architekt (OR = 6.16, $p < 0.001$), energetický manažer (OR = 6.38, $p < 0.001$), energetický analytik (OR = 3.46, $p = 0.022$) a projektový manažer (OR = 4.88, $p = 0.001$).

U obcí II. typu je obraz méně konzistentní. V některých modelech se objevuje významný pozitivní vztah (např. energetický audit $OR = 2.71$, $p = 0.003$; projektový manažer $OR = 3.16$, $p = 0.007$; architekt $OR = 2.61$, $p = 0.016$), což naznačuje, že část obcí II. typu již dosahuje určité úrovně institucionální robustnosti. U většiny systémových dokumentů a nástrojů však zůstává efekt statisticky nevýznamný.

Výjimku v celém souboru představuje evidence faktur, kde obce II. i III. typu vykazují nižší šance než obce I. typu (III: $OR = 0.331$, $p < 0.001$; II: $OR = 0.581$, $p = 0.036$). Tento vztah lze interpretovat jako důsledek téměř univerzálního rozšíření evidence faktur, která není znakem pokročilé AK, ale spíše běžné administrativní rutiny. Podhypotézu 3.2 lze proto považovat za silně potvrzenou: institucionální a administrativní kapacita spojená s vyšším typem obce představuje nejvýznamnější determinant systémové klimatické resilience.

Třetí podhypotéza předpokládala, že obce v oblastech s nižší úrovní sociálního kapitálu – operacionalizovaného krajským indexem kvality života – méně často vykazují vybavenost klimatické resilience. Zde se očekávaný efekt nepotvrdil. V naprosté většině modelů nevykazují krajské proměnné statisticky významné vztahy, a to ani pro střední, ani pro vysokou úroveň indexu. Pouze u energetického auditu se objevuje hraniční tendence pro kraje s vysokou kvalitou života ($OR = 2.07$, $p = 0.053$), která však nedosahuje standardní hladiny významnosti. Ostatní nástroje včetně strategických dokumentů, monitoringu či odborných pozic žádné průkazné regionální rozdíly nevykazují.

Výsledky statistické analýzy naznačují, že postoje ke klimatické změně a schopnost obcí na ni reagovat nejsou rovnoměrné a závisí na celé řadě faktorů, a to od osobních charakteristik představitelů obcí až po jejich organizační nastavení. Významnou roli hraje věk, pohlaví, vzdělání či typ vedení obce. Průměrný věk respondentů byl kolem padesáti let a více než polovina z nich měla vysokoškolské vzdělání, což ukazuje na poměrně vysokou úroveň vzdělanosti v oblast komunální politiky. Z pohledu zavedené resiliencní infrastruktury, tak evidence faktur je běžnou součástí fungování většiny obcí (621 z 820), ale pokročilejší opatření, jako je zavedení energetického auditu, využívá jen 78 obcí a certifikaci podle ISO 50001 mají zavedenou pouze v 9 případech. Odborné pozice, jako jsou energetický manažer nebo projektový manažer, jsou spíše vzácné výjimky. Data také ukazují, že největší rozdíly v připravenosti obcí souvisejí s tím, kdo je vede a jak jsou organizačně nastavené. Obce s uvolněnými starosty a obce III. typu, které mají širší správní pravomoci, častěji zavádějí strategické dokumenty, specializované pozice i pokročilé nástroje řízení energií. Například

šance, že bude mít obec projektového manažera, je u těchto obcí několikanásobně vyšší. Naproti tomu kvalita života v kraji, kde se obec nachází, se jako významný faktor nepotvrdila. Regionální rozdíly sice existují, ale nejsou systematické.

Diskuze

Výsledky této diplomové práce částečně ukazují, že postoje komunálních politiků ke klimatické změně, jejich institucionální připravenost jsou ovlivňovány kombinací sociodemografických charakteristik a institucionálního zázemí obcí. Přestože se v řadě případů výsledky přibližují očekávaným teoretickým předpokladům, v některých oblastech naznačují komplexnější vztahy, které si zasluhují opatrnější interpretaci.

Věk respondentů se v předložené analýze ukázal jako platný prediktor vnímání klimatické změny. Mladší komunální politici ve větší míře přisuzovali klimatickou změnu antropogenním příčinám, přičemž tento trend se projevil statisticky významně ve více odpovědních kategoriích. Tato skutečnost je v souladu s dlouhodobě etablovanými poznatky odborné literatury, která opakovaně identifikuje věk jako faktor ovlivňující ekologické postoje. Mladší jednotlivci bývají konzistentně spojováni s vyšší mírou pro-environmentálního přesvědčení i ochoty angažovat se v ekologickém chování (Van Liere & Dunlap, 1980; Fransson & Gärling, 1999). Naopak starší respondenti mohou projevovat vyšší míru skepticismu, zejména vůči rozsahu lidského vlivu na klimatickou změnu. Výsledky jsou tak v souladu i s mezinárodní studií Milfonta a kol. (2015), která ukázala, že skeptici vůči klimatu i antropogenním příčinám byli v průměru výrazně starší než tzv. "klíma věřící". Studie Petrové Kafkové (2019), analyzující data EVS, sice nenašla dramatické generační rozdíly v environmentálních postojích, je možné, že je to důsledkem rozdílné populace, která byla zkoumána v obou pracích.

Genderová proměnná vykazovala výrazný a částečně stabilní vliv. Komunální političky, častěji než jejich mužští kolegové, připisovaly změnu klimatu lidské činnosti. Tento výsledek odpovídá trendům popsaným v mezinárodních výzkumech (Xiao & McCright, 2012; Knight & Givens, 2021) a naznačuje, že vyšší environmentální citlivost žen se projevuje i v prostředí české místní samosprávy. Možné vysvětlení lze hledat v rozdílné socializaci, hodnotových orientacích zaměřených na péči a komunitu, a snad také v odlišném způsobu vnímání rizik.

Zjištění týkající se vlivu velikosti obce na percepci klimatické změny potvrzují předpoklad, že městské prostředí může pozitivně ovlivňovat akceptaci antropogenních příčin klimatické změny. Respondenti z větších obcí častěji připisovali změnu klimatu lidské činnosti, což odpovídá výsledkům mezinárodních studií, které ukazují, že obyvatelé měst mívají vyšší úroveň environmentálního povědomí a obav ze změny klimatu (Marquart-Pyatt, 2008).

Vliv informačních zdrojů a kognitivních schopností na percepci klimatické změny byl nižší, než by bylo možné na základě teoretických předpokladů očekávat. Ze sledovaných médií vykazoval pozitivní efekt na percepci klimatické změny zejména poslech rozhlasu, zatímco sledování televize a využívání sociálních sítí neprokázalo systematický vztah. Tento výsledek lze interpretovat ve světle studií, které upozorňují na variabilní kvalitu klimatické komunikace napříč médii a na riziko fragmentace veřejného diskurzu (Arlt, Hoppe & Wolling, 2011; Fletcher, Cornia & Nielsen, 2020). Možným vysvětlením je i to, že média byla v analýze příliš generalizována a k dosažení přesnější odpovědi je zapotřebí média členit vhodnějším způsobem. Dosažené vzdělání se ukázalo jako jistý prediktor vyšší míry souhlasu s vědeckým vysvětlením klimatických změn. Tento vztah je v souladu s řadou předchozích výzkumů (Milfont, 2012; Ballew et al., 2020) a ukazuje, že vyšší formální vzdělání pravděpodobně podporuje schopnost kriticky interpretovat komplexní environmentální témata i v komunální politice. Přesto je třeba dodat, že samotné vzdělání nevysvětluje všechny rozdíly v postojích a že roli mohou hrát i jiné faktory, například hodnotová orientace či politická socializace.

Připravenost obcí vůči klimatické změně je spojena s jejich adaptační kapacitou. Empirická data ukazují, že obce vedené uvolněnými starosty častěji realizují strategické dokumenty, odborné pozice i nástroje řízení, což potvrzuje význam profesionalizace vedení (Sýkora et al., 2017). Obce III. typu vykazují vyšší institucionální kapacitu díky širší působnosti a silnějšímu administrativnímu zázemí (Šaradín et al., 2019), ale i mezi nimi panují rozdíly – formální status ORP tedy nezaručuje automaticky vysokou klimatickou připravenost. Reálně však rozhoduje i personální zajištění, časová kapacita vedení a schopnost využít dostupné zdroje, což teorie nezachycuje dostatečně. Z hlediska institucionální kapacity je proto klimatická agenda (adaptace, mitigace) logickým indikátorem efektivity výkonu samosprávy – zahrnuje plánování, expertní řízení a implementaci, které vyžadují silné organizační zázemí. Nedostatek těchto kapacit v obcích I. a II. typu je dán nejen úzkým legislativním rámcem, ale i strukturální podfinancovaností a nedostatkem kvalifikovaných pracovníků (Mareš, 2025; Binek et al., 2008). Dále sociální kapitál, měřený kvalitou života v kraji, nevykázal konzistentní vliv na institucionální připravenost obcí.

Výsledky diplomové práce rovněž odhalují širší strukturální problém českého systému obecní samosprávy. Velký počet malých obcí s omezenými lidskými výrazně limituje možnosti systematického řízení klimatických politik. Výzkum tak podporuje argumentaci pro posilování meziobecní spolupráce, sdílení odborných kapacit, cílené programy podpory pro menší obce,

nebo dokonce jejich slučování z důvodu jejich nadměrného množství, což se ostatně řeší i v současné veřejné diskuzi (Mareš, 2025).

Je nezbytné zmínit několik limitací práce. Výzkum vycházel z průřezových dat, což omezuje možnosti interpretace příčinných vztahů a zachycení dynamických změn v čase. Dále nebylo možné zahrnout všechny teoreticky relevantní faktory, jako jsou hodnotové orientace, politická ideologie nebo detailní kvalita mediální expozice nebo přesnější rozdělení na soukromá nebo veřejnoprávní média, které mohou ovlivňovat vnímání klimatických hrozeb. Zároveň analýza konceptu resilience a adaptivní kapacita byla zaměřena pouze na soico-politické prvky, zatímco IPCC identifikuje vyšší počet. Výsledky proto je třeba chápat jako indikativní, nikoli definitivní.

Závěr

Tato diplomová práce si kladla za cíl zmapovat stav environmentální politiky na lokální úrovni v České republice a identifikovat faktory, které mohou ovlivňovat schopnost obcí reagovat na probíhající klimatickou změnu. Výzkum se přitom nepohyboval pouze v rovině deskriptivního shrnutí postojů, ale snažil se tyto postoje zasadit do širšího kontextu institucí a procesů lokální správy. Propojil tak psychologicko-sociologické hledisko percepce rizik s empirickými daty o institucionálním zajištění obcí. Analýza více než dvou tisíc odpovědí komunálních představitelů nabídla detailní vhled do toho, jak se globální klimatická krize může promítat do každodenní praxe české samosprávy.

V rovině percepce analýza indikovala, že akceptace antropogenního původu změny klimatu může být výrazně podmíněna identitou aktérů, což je v souladu s předpoklady teorie kulturní kognice (CCT). Věk a gender se jeví jako statisticky významné a relativně robustní prediktory postojů. Mladší generace politiků a ženy vykazují vyšší míru environmentální senzitivity i ochoty přijímat vědecký konsenzus. Naopak u starších respondentů a u mužů byla častěji pozorována tendence k skepticizmu či zdrženlivosti. Tento rozdíl by mohl odrážet jak odlišné hodnotové orientace, tak i rozdílné životní zkušenosti nebo profesní socializaci jednotlivých skupin; v rámci dostupných dat však nelze spolehlivě rozlišit, jak velkou část variability vysvětluje každý z těchto mechanismů. Pozornost si zaslouží i vztah mezi velikostí obce a postoji: respondenti z větších sídel častěji akceptovali lidský podíl na změně klimatu. Tato souvislost může naznačovat, že městské prostředí s vyšší hustotou interakcí a větší diverzitou poskytuje příznivější podmínky pro otevřenost vůči environmentálním tématům než prostředí malých obcí.

Práce rovněž přináší výsledky díky aplikaci heuristicko-systematického modelu (HSM), která v omezené míře ukázala, že způsob zpracování informací o klimatu nemusí být determinován pouze typem média, ale pravděpodobně také kognitivními a vzdělanostními charakteristikami respondentů. Úroveň formálního vzdělání se v modelu projevila jako nejsilnější faktor: politici s vyšším vzděláním vykazovali nižší pravděpodobnost setrvávat v nejistotě (odpovědi typu „nevím“) či v mírném nesouhlasu. Jedna z plausibilních interpretací spočívá v tom, že vyšší vzdělání poskytuje analytické nástroje pro systematictější práci se složitými vědeckými informacemi a snižuje potřebu opírat se o zjednodušující heuristiky, což může napomáhat překlenování tzv. „propasti v konsenzu“. V rámci mediálního prostředí se jako

specifický pozitivně asociovaný faktor ukázal poslech rozhlasu. Ten může dle dostupné literatury působit jako důvěryhodný informační „gatekeeper“, který na rozdíl od vizuálně orientované televize či algoritmicky strukturovaných sociálních sítí, častěji zprostředkovává klimatická témata v expertně ukotvené podobě. Skutečnost, že se neprojevil jednoznačně negativní vliv sociálních sítí, nemusí automaticky znamenat jejich neutrální roli. Je možné, že u komunálních politiků je tento vliv moderován právě vyšším vzděláním, profesní orientací či selektivním výběrem informačních zdrojů. Sociální sítě tak mohou mít diferencované dopady napříč skupinami aktérů. Možné vysvětlení je již ovšem mimo zaměření této práce.

V klíčové oblasti institucionální kapacity a resilience regresní modely identifikovaly bariéry pro efektivní adaptaci, které se jeví jako převážně systémové. Ukázalo se, že úroveň sociálního kapitálu regionu (měřená indexem kvality života) není v datech silnými prediktory připravenosti obcí. Tento výsledek naznačuje, že ani regiony s vyšší mírou sociální koheze, důvěry či participace nemusejí být samy o sobě automaticky lépe institucionálně vybaveny pro systematickou adaptaci. Je možné, že sociální kapitál se v oblasti klimatické politiky projevuje spíše nepřímě. Naopak se v analýze poměrně konzistentně ukazuje, že rozhodující roli může hrát forma vedení obce a míra profesionalizace správy. Status uvolněného starosty byl identifikován jako významná proměnná. Obce vedené politiky na plný úvazek častěji disponují strategickými dokumenty (např. energetickou koncepcí či akčními plány typu SECAP), mají vyšší pravděpodobnost zaměstnávat odborníky (energetičtí manažeři, projektoví specialisté) a častěji realizují pokročilejší opatření v oblasti sídelní zeleně. Lze předpokládat, že uvolněné vedení má větší časovou i organizační kapacitu pro dlouhodobé plánování a aktivní vyhledávání dotačních či projektových příležitostí, zatímco neuvolnění starostové mohou být výrazněji zatíženi operativou a každodenní správou. Tento mechanismus je logicky konzistentní s fungováním malých úřadů, nicméně jeho plné potvrzení by vyžadovalo doplnění kvantitativních výsledků o detailnější kvalitativní šetření zaměřené na rozhodovací procesy v obcích.

Tato zjištění mohou poukazovat na limity současného decentralizovaného modelu veřejné správy ve vztahu ke komplexním globálním výzvám. Přenesení odpovědnosti za klima na malé obce, které jsou často vedeny neuvolněnými starosty a postrádají robustní administrativní aparát, může vést k tomu, že se adaptační agenda omezuje na základní evidence a dílčí reaktivní kroky, zatímco strategické plánování zůstává okrajové. V praxi se tak obce mohou pohybovat v režimu převážně reaktivního řešení problémů („management by disaster“),

kdy opatření vznikají spíše jako odpověď na akutní události než jako součást dlouhodobé politiky. Skutečnost, že status obce s rozšířenou působností (III. typu) je významným prediktorem pokročilejší resilience podporuje interpretaci, že bez dostatečně stabilního administrativního a odborného zázemí je udržitelná klimatická politika obtížně realizovatelná.

Závěrem lze shrnout, že ačkoli se v individuální rovině mezi českými komunálními politika, zejména u vzdělanějších, mladších a u žen, jeví potenciál pro přijetí klimatické agendy jako relativně vysoký, v rovině praktické implementace naráží tento potenciál na institucionální a kapacitní limity. Hlavní překážkou tak nemusí být primárně neochota či popření problému, ale spíše strukturální roztržitost systému a nerovnoměrné rozložení odborných a personálních zdrojů. Pro budování skutečné resilience se proto jako klíčové jeví systémové posílení profesionalizace vedení menších obcí a současně překonávání izolovanosti jednotlivých samospráv. Perspektivními směry se mohou jevit zejména cílené formy sdílení odborných kapacit (např. sdílení energetických manažerů či projektových týmů mezi více obcemi), rozvoj meziobecní spolupráce na úrovni mikroregionů a posílení administrativních struktur, které umožní přechod od pouhé evidence k proaktivnímu strategickému plánování. Bez takové podpory by adaptační politika mohla zůstat závislá na individuálním úsilí přetížených neuvolněných starostů, což se z dlouhodobé perspektivy jeví jako málo stabilní a obtížně udržitelný základ pro zvládání klimatických dopadů.

Abstrakt

Tato diplomová práce analyzuje úroveň environmentální politiky a klimatické resilience na úrovni českých obcí. Výzkum propojuje psychologicko-sociologické přístupy k vnímání rizik s analýzou institucionálních kapacit veřejné správy. Cílem práce je identifikovat faktory, které ovlivňují přesvědčení komunálních politiků o antropogenním původu klimatické změny, a určit determinanty, které podmiňují reálné zavádění adaptačních a mitigačních opatření. Analýza vychází z kvantitativního šetření mezi 2 034 představiteli samospráv (starostové, zastupitelé, úředníci). S využitím multinomické a binární logistické regrese byly testovány hypotézy vycházející z teorie kulturní kognice (CCT), heuristicko-systematického modelu (HSM) a konceptu adaptivní kapacity. Výsledky potvrzují, že vnímání klimatické krize je formováno věkem, genderem a vzděláním, přičemž mladší lidé, ženy a vysokoškolsky vzdělaní jedinci častěji akceptují vědecký konsenzus. V oblasti institucionální připravenosti se jako klíčový prediktor ukázala profesionalizace vedení obce. Obce s uvolněnými starosty a obce s rozšířenou působností (III. typu) disponují výrazně vyšší pravděpodobností zavedení strategických dokumentů, odborných pozic (např. energetický manažer) a nástrojů monitoringu než obce menší, vedené neuvolněnými starosty. Naopak vliv sociálního kapitálu na míru resilience se neprokázal. Práce tak poukazuje na strukturální limity decentralizované správy v ČR, kde malé obce bez profesionálního aparátu postrádají kapacity pro efektivní řízení klimatických rizik.

Klíčová slova: Klimatická změna, místní samospráva, adaptace, mitigace, resilience, percepce klimatické změny

Abstract

This diploma thesis analyzes the level of environmental policy and climate resilience at the level of Czech municipalities. The research combines psychological-sociological approaches to risk perception with an analysis of the institutional capacities of public administration. The aim is to identify factors influencing municipal politicians' beliefs regarding the anthropogenic origins of climate change and to determine the determinants that condition the actual implementation of adaptation and mitigation measures. The analysis is based on a quantitative survey of 2,034 local government representatives (mayors, councilors, officials). Using multinomial and binary logistic regression, hypotheses based on Cultural Cognition Theory (CCT), the Heuristic-Systematic Model (HSM), and the concept of adaptive capacity were tested. The results confirm that individual perception of the climate crisis is systematically shaped by age, gender, and education, with younger individuals, women, and those with higher education being more likely to accept the scientific consensus. In terms of institutional preparedness, the professionalization of municipal leadership emerged as a key predictor. Municipalities with full-time mayors and municipalities with extended powers (Type III) are significantly more likely to have implemented strategic documents, specialized positions (e.g., energy managers), and monitoring tools compared to smaller municipalities led by part-time mayors. Conversely, the influence of social capital on the level of resilience was not proven. The thesis thus highlights the structural limits of decentralized administration in the Czech Republic, where small municipalities without a professional apparatus lack the capacity for effective climate risk management.

Keywords: Climate change, local government, adaptation, mitigation, resilience, climate change perception

Seznam použité literatury

1. Adger, W. N. (2003). Social capital, collective action, and adaptation to climate change. *Economic Geography*, 79(4), 387–404.
2. Agrawal, A. (2008, 5.–6. března). *The role of local institutions in adaptation to climate change*. Paper prepared for the Social Dimensions of Climate Change, Social Development Department, The World Bank, Washington, DC. <https://openknowledge.worldbank.org/bitstreams/69ccd6cd-9b4f-5292-ae50-a04d93f7ce2a/download>
3. Aguinis, H., Gottfredson, R. K., & Joo, H. (2013). Best-Practice Recommendations for Defining, Identifying, and Handling Outliers. *Organizational Research Methods*, 16(2), 270–301. <https://doi.org/10.1177/1094428112470848>
4. Allison, P. D. (1999). *Logistic Regression Using the SAS System: Theory and Application*. SAS Institute.
5. Arlt, D., Hoppe, I., & Wolling, J. (2011). Climate change and media usage: Effects on problem awareness and behavioural intentions. *International Communication Gazette*, 73(1–2), 45–63. <https://doi.org/10.1177/1748048510386741>
6. Aubrechtová, T., Geletič, J., Halášová, O., Lehnert, M., & Dobrovolný, P. (2019). Administrativní reakce českých měst na adaptační procesy související s klimatickými změnami. *Urbanismus a územní rozvoj*, 22(1), 4–12. <https://www.uur.cz/media/k4olev1v/02-administrativni.pdf>
7. Backhaus, B., Foxwell-Norton, K., & Leitch, A. (2023). Listening for the local: Australian community radio and climate change communication. *Media International Australia*, 188(1), 24–38. <https://doi.org/10.1177/1329878X23119318>
8. Balík, S. (2009). *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Grada Publishing.
9. Ballew, M. T., Pearson, A. R., Goldberg, M. H., Rosenthal, S. A., & Leiserowitz, A. A. (2020). Does socioeconomic status moderate the political divide on climate change? The roles of education, income, and individualism. *Global Environmental Change*, 60, 102024. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2019.102024>
10. Ballew, M., Verner, M., Carman, J., Rosenthal, S., Maibach, E., Kotcher, J., & Leiserowitz, A. (2023). *Global Warming's Six Americas across age, race/ethnicity, and gender*. Yale Program on Climate Change Communication.

11. Binek, J., Galvasová, I., & Kadečka, S. (2008). Malé obce a výkon přenesené působnosti. *Deník veřejné správy*. <https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6316968>
12. Bonnie, R., Diamond, E. P., & Rowe, E. (2020). *Understanding Rural Attitudes Toward the Environment and Conservation in America*. Duke Nicholas Institute for Environmental Policy Solutions.
13. Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. G. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* (s. 241–258). Greenwood.
14. Braman, D., Kahan, D. M., Slovic, P., Gastil, J., & Cohen, G. (2007). *The Second National Risk and Culture Study: Making Sense of – and Making Progress In – the American Culture War of Fact*. Yale Law School, Public Law Working Paper No. 154.
15. Brázdil, R., Chromá, K., Zahradníček, P., Dobrovolný, P., Dolák, L., Řehoř, J., & Řezníčková, L. (2022). Changes in weather-related fatalities in the Czech Republic during the 1961–2020 period. *Atmosphere*, 13(5), 688. <https://doi.org/10.3390/atmos13050688>
16. Brázdil, R., Zahradníček, P., Dobrovolný, P., Řehoř, J., Trnka, M., Lhotka, O., & Štěpánek, P. (2022). Circulation and climate variability in the Czech Republic between 1961 and 2020: A comparison of changes for two “normal” periods. *Atmosphere*, 13(1), 137. <https://doi.org/10.3390/atmos13010137>
17. Brieger, S. A. (2018). Social identity and environmental concern: The importance of contextual effects. *Environment and Behavior*, 51(7), 828–855. <https://doi.org/10.1177/0013916518756988>
18. Claridge, T. (2018). *Functions of social capital – bonding, bridging, linking*. Social Capital Research & Training. <https://www.socialcapitalresearch.com/wp-content/uploads/2018/11/Functions-of-Social-Capital.pdf>
19. Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology*, 94(Supplement), S95–S120.
20. Čermák, D., & Mikešová, R. (2018). Starostové, starostky a jejich priority. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 54(4), 561–592.
21. European Commission. (2021). *Forging a climate-resilient Europe – the new EU strategy on adaptation to climate change* (COM(2021) 82 final). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52021DC0082>
22. European Environment Agency. (2021). *Nature-based solutions in Europe: Policy, knowledge and practice for climate change adaptation and disaster risk reduction* (EEA

- Report No. 01/2021). <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/nature-based-solutions-in-europe>
23. European Environment Agency. (2025). *Climate change mitigation: Reducing emissions*. <https://www.eea.europa.eu/en/topics/in-depth/climate-change-mitigation-reducing-emissions>
 24. European Union. (2021). *Special Eurobarometer 513: Climate report* (Report Fieldwork: March–April 2021). Publications Office of the European Union. https://climate.ec.europa.eu/system/files/2021-07/report_2021_en.pdf
 25. Evans, P. (1996). Government action, social capital and development: Reviewing the evidence on synergy. *World Development*, 24(6), 1119–1132.
 26. Evropa v datech. (2025). *Index prosperity regionů*. Česká spořitelna. <https://www.indexprosperity.cz/2025/index-prosperity-regionu/>
 27. Eyring, V., Gillett, N. P., Achuta Rao, K. M., Barimalala, R., Barreiro Parrillo, M., Bellouin, N., ... & Sun, Y. (2021). Human influence on the climate system. In *Climate Change 2021: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. Cambridge University Press.
 28. Feldman, L. (2016). Effects of TV and Cable News Viewing on Climate Change Opinion, Knowledge, and Behavior. *Oxford Research Encyclopedia of Climate Science*.
 29. Fierros-González, I., & Lopez-Feldman, A. (2021). Farmers' perception of climate change: A review of the literature for Latin America. *Frontiers in Environmental Science*, 9, 672399. <https://doi.org/10.3389/fenvs.2021.672399>
 30. Fila, D., Fünfgeld, H., & Dahlmann, H. (2023). Climate change adaptation with limited resources: Adaptive capacity and action in small- and medium-sized municipalities. *Environment, Development and Sustainability*, 1–21. <https://doi.org/10.1007/s10668-023-02999-3>
 31. Finucane, M. L., Slovic, P., Mertz, C. K., Flynn, J., & Satterfield, T. A. (2000). Gender, race, and perceived risk: the “white male” effect. *Health, Risk & Society*, 2(2), 159–172.
 32. Fletcher, R., Cornia, A., & Nielsen, R. K. (2020). How polarized are online and offline news audiences? A comparative analysis of twelve countries. *The International Journal of Press/Politics*, 25(2), 169–195. <https://doi.org/10.1177/1940161219892768>
 33. Foster, R. H., & McBeth, M. K. (1996). Urban-Rural Influences in U.S. Environmental and Economic Development Policy. *Journal of Rural Studies*, 12(4), 387–397.

34. Fransson, N., & Gärling, T. (1999). Environmental concern: Conceptual definitions, measurement methods, and research findings. *Journal of Environmental Psychology*, 19(4), 369–382. <https://doi.org/10.1006/jevp.1999.0141>
35. Gilligan, C. (1982). *In a Different Voice: Psychological Theory and Women's Development*. Harvard University Press.
36. Grace-Martin, K. (2024). *Strategies for choosing the reference category in dummy coding*. The Analysis Factor. <https://www.theanalysisfactor.com/strategies-dummy-coding/>
37. Griffin, R. J., Neuwirth, K., Giese, J. K., & Dunwoody, S. (2002). Linking the heuristic–systematic model and depth of processing. *Communication Research*, 29(6), 705–732.
38. Habib, H., & Nithyanand, R. (2019). YouTube recommendations reinforce negative emotions: Auditing algorithmic bias with emotionally-agentive sock puppets. *arXiv*. <https://arxiv.org/abs/2501.15048>
39. Harrison, J. L., Montgomery, C. A., & Bliss, J. C. (2016). Beyond the monolith: The role of bonding, bridging, and linking social capital in the cycle of adaptive capacity. *Society & Natural Resources*, 29(5), 1–15. <https://doi.org/10.1080/08941920.2015.1103389>
40. Hecht, S. (2013). Local governments feel the heat: Principles for local government adaptation to the impacts of climate change. *UIC Law Review*, 47(2), 635–676. <https://repository.law.uic.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1945&context=lawreview>
41. Heys, E. (2024). *Generational values and political participation in recent U.S. elections*. Berkeley Institute for Young Americans.
42. Høegh-Krohn, S. K. B., Haarstad, H., & Ytre-Arne, B. (2025). Climate change is an intangible news topic: A qualitative analysis of audience perceptions. *Environmental Communication*, 19(4), 819–832. <https://doi.org/10.1080/17524032.2025.2458220>
43. Holling, C. S. (1973). Resilience and Stability of Ecological Systems. *Annual Review of Ecology and Systematics*, 4, 1–23.
44. Htitich, M., Harmáček, J., Lisney, J., & Krylova, P. (2024). Multidimensional cross-country measurement of climate change perceptions. *Journal of Comparative Economic Studies*, 343–358. <https://doi.org/10.1080/15366367.2024.2352322>
45. Huang, Q., & Wei, L. (2022). Explaining education-based difference in systematic processing of COVID-19 information: Insights into global recovery from infodemic. *Information Processing & Management*, 59(4), 102989. <https://doi.org/10.1016/j.ipm.2022.102989>

46. Huang, Y., Dong, X., Bailey, D. A., Holland, M. M., Xi, B., DuVivier, A. K., ... & Deng, Y. (2019). Thicker clouds and accelerated Arctic sea ice decline: The atmosphere-sea ice interactions in spring. *Geophysical Research Letters*, 46(11), 6980–6989. <https://doi.org/10.1029/2019GL082791>
47. IPCC. (2014). *Climate change 2014: Impacts, adaptation, and vulnerability. Part A: Global and sectoral aspects*. Cambridge University Press.
48. Jaisridhar, P., Nirosha, R., Jasimudeen, S., Senthilkumar, M., Ponsneka, I., & Raja, P. (2025). Institutional dynamics in climate change adaptation: A bibliometric analysis. *Frontiers in Environmental Science*, 13, 1598908. <https://doi.org/10.3389/fenvs.2025.1598908>
49. Kahan, D. M. (2012). Cultural cognition as a conception of the cultural theory of risk. In S. Roeser, R. Hillerbrand, P. Sandin, & M. Peterson (Eds.), *Handbook of Risk Theory*. Springer.
50. Kahan, D. M., & Braman, D. (2006). Cultural cognition and public policy. *Yale Law & Policy Review*, 24(1), 149–172.
51. Kahan, D. M., Braman, D., Gastil, J., Slovic, P., & Cohen, G. (2007). Culture and identity-protective cognition: Explaining the white-male effect in risk perception. *Journal of Empirical Legal Studies*, 4(3), 465–505.
52. Kahan, D. M., Peters, E., Wittlin, M., Slovic, P., Ouellette, L. L., Braman, D., & Mandel, G. (2012). The polarizing impact of science literacy and numeracy on perceived climate change risks. *Nature Climate Change*, 2(10), 732–735. <https://doi.org/10.1038/nclimate1547>
53. Knight, K. W., & Givens, J. E. (2021). Gender and climate change views in context: A cross-national multilevel analysis. *The Social Science Journal*, 1–18. <https://doi.org/10.1080/03623319.2021.1913041>
54. Kong, L., Mu, X., Hu, G., & Zhang, Z. (2022). The application of resilience theory in urban development: A literature review. *Environmental Science and Pollution Research*, 29(33), 49651–49671. <https://doi.org/10.1007/s11356-022-20891-x>
55. Kopřiva, R., Čopík, J., & Čmejrek, J. (2017). Mechanismy rozhodování o investičních záměrech a rozpočtech obcí. *Sociológia*, 49(5), 482–506.
56. Kyne, D., & Aldrich, D. P. (2019). Capturing bonding, bridging, and linking social capital through publicly available data. *Risks, Hazards & Crisis in Public Policy*, 11(1), 61–86.

57. Leiserowitz, A. (2006). *Climate change risk perception and policy preferences: The role of affect, imagery, and values*. Decision Research.
58. Leiserowitz, A., Maibach, E., Rosenthal, S., Kotcher, J., Goddard, E., Carman, J., ... & Thier, K. (2024). *Climate change in the American mind: Beliefs & attitudes, Spring 2024*. Yale Program on Climate Change Communication.
59. Lemos, M. C., Agrawal, A., Johns, O., Eakin, H., Nelson, D., & Engle, N. (2011). *Building adaptive capacity to climate change in less developed countries*. World Climate Research Programme.
60. Lewandowsky, S. (2021). Climate change disinformation and how to combat it. *Annual Review of Public Health*, 42, 1–21. <https://doi.org/10.1146/annurev-publhealth-090419-102409>
61. Long, J. S., & Freese, J. (2014). *Regression Models for Categorical Dependent Variables Using Stata* (3rd ed.). Stata Press.
62. Mareš, J. (2025). Státní správa v obcích je podfinancovaná. *Deník veřejné správy*. <https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6316968>
63. Marquart-Pyatt, S. T. (2008). Are there similar sources of environmental concern? Comparing industrialized countries. *Social Science Quarterly*, 89(5), 1312–1335. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6237.2008.00567.x>
64. Measham, T. G., Preston, B. L., Smith, T. F., Brooke, C., Goddard, R., Withycombe, G., & Morrison, C. (2011). Adapting to climate change through local municipal planning: Barriers and challenges. *Mitigation and Adaptation Strategies for Global Change*, 16(8), 889–909. <https://doi.org/10.1007/s11027-011-9301-2>
65. Menard, S. (2010). *Logistic Regression: From Introductory to Advanced Concepts and Applications*. SAGE Publications.
66. Milfont, T. L. (2012). The interplay between knowledge, perceived efficacy, and concern about global warming and climate change: A one-year longitudinal study. *Risk Analysis*, 32(6), 1003–1020. <https://doi.org/10.1111/j.1539-6924.2012.01800.x>
67. Milfont, T. L., Milojev, P., Greaves, L. M., & Sibley, C. G. (2015). Psychology of climate change beliefs: Socio-structural and psychological foundations of climate change beliefs. *New Zealand Journal of Psychology*, 44(1), 17–30.
68. Ministerstvo životního prostředí. (2017). *Politika ochrany klimatu v České republice*. <https://mzp.gov.cz/cz/ministerstvo/politika-a-strategie-mzp/pripravovane-strategie-dokumenty/politika-ochrany-klimatu>

69. Ministerstvo životního prostředí. (2021). *Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR: 1. aktualizace pro období 2021–2030*. <https://www.databaze-strategie.cz/cz/mzp/strategie/strategie-prizpusobeni-se-zmene-klimatu-v-podminkach-cr-1.aktualizace-pro-obdobi-2021-2030>
70. Ministerstvo životního prostředí. (2024a). *MŽP aktualizovalo Politiku ochrany klimatu v ČR*. <https://mzp.gov.cz/cz/pro-media-a-verejnost/aktuality/archiv-tiskovych-zprav/mzp-aktualizovalo-politiku-ochrany-klimatu-v>
71. Ministerstvo životního prostředí. (2024b). *Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR: 1. aktualizace pro období 2021–2030 (zkrácená verze)*. https://mzp.gov.cz/system/files/2025-03/OAZK_Zkracena_verze_adaptacni_strategie-20240208.pdf
72. Nickerson, C. (2023). *What Is a Cohort Effect? Definition and Examples*. Simply Psychology.
73. Nyahunda, L., & Tirivangasi, H. M. (2021). Harnessing of social capital as a determinant for climate change adaptation in Mazungunye communal lands in Bikita, Zimbabwe. *Scientifica*, 2021, Article 8416410. <https://doi.org/10.1155/2021/8416410>
74. Ophir, Y., Walter, D., Jamieson, P. E., & Jamieson, K. H. (2024). The politicization of climate science: Media consumption, perceptions of science and scientists, and support for policy. *Journal of Health Communication*, 29(Sup1), 18–27. <https://doi.org/10.1080/10810730.2024.2357571>
75. Ostrom, E. (1996). Crossing the great divide: Coproduction, synergy, and development. *World Development*, 24(6), 1073–1087.
76. Pachauri, R. K., & Meyer, L. A. (Eds.). (2014). *Climate Change 2014: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. IPCC.
77. Painter, J., Erviti, M. C., Fletcher, R., Howarth, C., Kristiansen, S., León, B., ... & Schäfer, M. S. (2016). *Something old, something new: Digital media and the coverage of climate change*. Reuters Institute for the Study of Journalism, University of Oxford.
78. Pandey, C. (2025). Media coverage of climate change and public opinion. *Oxford Research Encyclopedia of Natural Hazard Science*. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780199389407.001.0001/acrefore-9780199389407-e-572>

79. Paul, C., Weinthal, E., Bellemare, M., & Jeuland, M. (2016). Social capital, trust, and adaptation to climate change: Evidence from rural Ethiopia. *Global Environmental Change*, 36, 124–138.
80. Pelling, M., & High, C. (2005). Understanding adaptation: What can social capital offer assessments of adaptive capacity? *Global Environmental Change*, 15(4), 308–319.
81. Petrová Kafková, M. (2019). Environmental attitudes in an intergenerational perspective. *Slovenský národopis*, 67(2), 201–215. <https://doi.org/10.2478/se-2019-0011>
82. Poortinga, W., Demski, C., & Steentjes, K. (2023). Generational differences in climate-related beliefs, risk perceptions and emotions in the UK. *Communications Earth & Environment*, 4(1). <https://doi.org/10.1038/s43247-023-00870-x>
83. Pörtner, H.-O., Roberts, D. C., Tignor, M. M. B., Poloczanska, E., Mintenbeck, K., Alegria, A., ... & Rama, B. (Eds.). (2022). *Climate Change 2022: Impacts, adaptation and vulnerability. Working Group II Contribution to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. Cambridge University Press.
84. Průcha, P. (2011). *Místní správa* (1. vyd.). Masarykova univerzita.
85. Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & Schuster.
86. Putnam, R. D., Leonardi, R., & Nanetti, R. Y. (1993). *Making democracy work: Civic traditions in modern Italy*. Princeton University Press.
87. Rada Evropské unie. (2023). „Fit for 55“: Jak EU promítne klimatické cíle do právních předpisů. <https://www.consilium.europa.eu/cs/infographics/fit-for-55-how-the-eu-will-turn-climate-goals-into-law/>
88. Robbins, D., & Wheatley, D. (2021). Complexity, objectivity, and shifting roles: Environmental correspondents march to a changing beat. *Journalism Practice*, 15(9), 1289–1306. <https://doi.org/10.1080/17512786.2021.1910981>
89. Saleem, S. M. S., & Rahman, B. H. (2023). Pakistani print media and climate literacy: A study of formal-stylistic frame analysis during 2018–19. *Research Journal for Societal Issues*, 5(1), 113–137. <https://doi.org/10.56976/rjsi.v5i1.61>
90. Shrestha, R., & Roy, A. S. (2023). How subnational governments can strengthen resilience to climate change. *Development Asia*. <https://www.preventionweb.net/news/how-subnational-governments-can-strengthen-resilience-climate-change>

91. SMS ČR. (2024). *Podpora resilience obcí vůči klimatickým změnám*. Portál zastupitele. <https://www.portalzastupitele.cz/podpora-resilience-obci>
92. So, J., & Liu, J. (2023). The role of audience favorability in processing (un)familiar messages: A heuristic–systematic model perspective. *Human Communication Research*, 49(4), 383–395. <https://doi.org/10.1093/hcr/hqad024>
93. Sovacool, B. K. (2011). Hard and soft paths for climate change adaptation. *Climate Policy*, 11(5), 1177–1183. <https://doi.org/10.1080/14693062.2011.579315>
94. Stevenson, K. T., Peterson, M. N., Bondell, H. D., Moore, S. E., & Carrier, S. J. (2014). Overcoming skepticism with education: Interacting influences of worldview and climate change knowledge on perceived climate change risk among adolescents. *Climatic Change*, 126(3-4), 293–304. <https://doi.org/10.1007/s10584-014-1228-7>
95. Sullivan, E. (2023). *Millennials and Gen Z Sound the Alarm on Climate Change*. Global Affairs.
96. Sýkora, L., Procházková, A., Ignatyeva, E., & Kebza, M. (2017). *Analýza potřeb měst a obcí ČR: Vyhodnocení dotazníkového šetření* (Výzkumná zpráva). Univerzita Karlova. <https://www.smocr.cz/Shared/Clanky/6597/analiza-potreb-obci-cr-20171105-final.pdf>
97. Šafr, J., & Sedláčková, M. (2007). *Sociální kapitál: Koncepty, teorie a metody měření*. Sociologický ústav AV ČR.
98. Šaradín, P., Outlý, J., Soukop, M., & Vrabková, I. (2019). Politika na půl úvazku aneb Neuvolnění starostové: Jak fungují jejich obce? *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 55(4), 503–522. <https://doi.org/10.13060/00380288.2019.55.4.475>
99. Tompkins, E. L., & Adger, W. N. (2004). Does adaptive management of natural resources enhance resilience to climate change? *Ecology and Society*, 9(2), Article 10. <https://www.ecologyandsociety.org/vol9/iss2/art10/>
100. Trumbo, C. W. (2002). Information processing and risk perception: An adaptation of the heuristic–systematic model. *Journal of Communication*, 52(2), 367–382. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2002.tb02550.x>
101. UNEP. (2024). *Green Climate Fund*. UN Environment Programme. <https://www.unep.org/about-un-environment/funding-and-partnerships/green-climate-fund>
102. UNFCCC. (2015). *Paris Agreement*. https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf

103. Ústav územního rozvoje. (2024). *Obce – Správní uspořádání ČR, orgány územního plánování*. Ministerstvo pro místní rozvoj. <https://portal.uur.cz/spravni-usporadani-cr-organy-uzemniho-planovani/obce.asp>
104. van der Linden, S. (2017). Determinants and measurement of climate change risk perception, worry, and concern. *Oxford Research Encyclopedia of Climate Science*. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228620.013.318>
105. Van Liere, K. D., & Dunlap, R. E. (1980). The Social Bases of Environmental Concern: A Review of Hypotheses, Explanations and Empirical Evidence. *Public Opinion Quarterly*, 44(2), 181–197. <http://dx.doi.org/10.1086/268583>
106. Veiga, F. H., Martins, M. C., Oliveira, Í. M., et al. (2025). Rural and urban adolescents' environmental attitudes. *SciELO*.
107. Wang, D., Chen, L., & Dong, L. (2024). A critical review of climate change mitigation policies in the EU – based on vertical, horizontal and policy instrument perspectives. *Journal of Cleaner Production*, 467, 142972. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2024.142972>
108. Wester, M., Salas Alfaro, E., & Lama, P. D. (2024). Gender Differences in Risk Perception: A Review. *Oxford Research Encyclopedias*.
109. Williams, R. (2006). Generalized ordered logit/partial proportional odds models for ordinal dependent variables. *The Stata Journal*, 6(1), 58–82. <https://doi.org/10.1177/1536867X0600600104>
110. Wood, R. A. (1996). *Development of Gender Differences in Risk Perception*. Western Washington University.
111. Woolcock, M. (1998). Social capital and economic development: Toward a theoretical synthesis and policy framework. *Theory and Society*, 27(2), 151–208.
112. Woolcock, M., & Narayan, D. (2000). Social capital: Implications for development theory, research, and policy. *The World Bank Research Observer*, 15(2), 225–249.
113. Xiao, C., & McCright, A. (2012). Explaining gender differences in concern about environmental problems in the United States. *Society & Natural Resources*, 25(1), 1–18. <https://doi.org/10.1080/08941920.2011.651191>
114. Yang, Z. J., Rickard, L., & Harrison, T. M. (2014). Applying the risk information seeking and processing model to examine support for climate change mitigation policy. *Science Communication*, 36(3), 296–324. <https://doi.org/10.1177/1075547014525350>
115. Zain, A., Wen, T. J., & Ittefaq, M. (2025). Online-endorsed misinformation about climate change: Examining the relationship between heuristic cues of perceived

expertise, messages style and bandwagon to assess message credibility and sharing intentions. *Cogent Social Sciences*, 11(1), 2559860.

<https://doi.org/10.1080/23311886.2025.2559860>

116. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení). (2000). Částka 38/2000. Účinnost od 12. 11. 2000.

Seznam příloh

Použité otázky z dotazníkového šetření:

1. Jakou pozici zastáváte?
2. Uveďte typ obce, ve které působíte.
3. Jako volený představitel obce, zaměstnanec úřadu či člen mikroregionu nebo místní akční skupiny potřebujete získávat různé informace potřebné k vaší práci. Odkud nejčastěji tyto informace čerpáte? (Sociální sítě)
4. Odkud nejčastěji tyto informace čerpáte? (Denní tisk a tištěná média)
5. Odkud nejčastěji tyto informace čerpáte? (Televizní zpravodajství a publicistika – Česká televize, TV Nova apod.)
6. Odkud nejčastěji tyto informace čerpáte? (Vzdělávací akce pořádané pro samosprávy)
7. Odkud nejčastěji tyto informace čerpáte? (Rozhlas)
8. Odkud nejčastěji tyto informace čerpáte? (Webové stránky jednotlivých ministerstev)
9. Odkud nejčastěji tyto informace čerpáte? (Webové stránky Sdružení místních samospráv České republiky – Portál zastupitele)
10. Odkud nejčastěji tyto informace čerpáte? (Webové stránky Sdružení místních samospráv České republiky – Rok v obci)
11. Odkud nejčastěji tyto informace čerpáte? (Webové stránky Svazu měst a obcí České republiky)
12. Odkud nejčastěji tyto informace čerpáte? (Informační kanály příslušného kraje)
13. Odkud nejčastěji tyto informace čerpáte? (Informační kanály místní akční skupiny)
14. S tvrzením, že příčinou probíhající změny klimatu je zesilování přirozeného skleníkového efektu atmosféry v důsledku lidské činnosti:
15. Jaká opatření dekarbonizace jsou podle vás nejvíce potřebná ve vaší obci nebo místě bydliště? (Investice do obnovitelných zdrojů energie, rozvoj komunitní energetiky, podpora zateplování budov, podpora cirkulární ekonomiky apod.)
16. Má vaše obec zpracovaný energeticko-klimatický strategický dokument? (např. místní energetická koncepce, akční plán pro udržitelnou energii a klima)

17. Jaké pozice má vaše obec zřízené nebo které by bylo vhodné zřídit vzhledem k řešení klimatických změn na lokální úrovni? (projektový manažer, energetický analytik, městský architekt apod.)
18. Má vaše obec zavedený energetický management? (např. evidence faktur, energetický audit, software na sledování energií, certifikace podle normy ISO 50001)
19. Ve kterém roce jste se narodil(a)?
20. Jaké je vaše nejvyšší ukončené školní vzdělání?
21. Ve kterém kraji žijete?
22. Uveďte přibližnou velikost vaší obce (počet obyvatel).
23. Jaké je vaše pohlaví?

Tabulky

Kategorie	Prediktor	Odhad (Log-Odds)	SE	p-hodnota	CI (Dolní)	CI (Horní)	Odds Ratio
1	(Intercept)	-1.53039796	0.19118915	< 0.001	-1.905128694	-1.155667225999998	0.2164495119261785
1	vek	0.4899858	0.17915136	0.0062373	0.1388491344000002	0.8411224656	1.632293041229625
1	pohlaví (žena vs muž)	-1.6945051	0.5398299	0.001695479	-2.752571704	-0.636438496	0.1836901147739866
1	velikost obce	0.2302427	0.17065386	0.1772793	-0.1042388655999998	0.5647242656	1.2589055092227273
2	(Intercept)	-0.05805394	0.11178613	0.6035303	-0.2771547547999996	0.1610468748	0.943599048331395
2	vek	0.3094902	0.1060961	0.003533314	0.1015418439999999	0.517438556	1.3627302171532831
2	pohlaví (žena vs muž)	-0.6587681	0.2145996	0.002142347	-1.079383316	-0.2381528839999995	0.5174884359927583
2	velikost obce	-0.1941359	0.09588758	0.04290638	-0.3820755568	-0.00619624320000007	0.8235459767650328
3	(Intercept)	-0.12210033	0.11389941	0.2837194	-0.3453431736	0.1011425136000001	0.8850595660216661
3	vek	0.2872531	0.10244353	0.005047066	0.0864637811999998	0.4880424188	1.3327614927249951
3	pohlaví (žena vs muž)	0.1050123	0.1873247	0.575077311	-0.262144112	0.472168712	1.1107242721802326
3	velikost obce	-0.4187947	0.09227687	5.6667e-06	-0.5996573652	-0.2379320348000003	0.6578392358005418

4	(Intercept)	0.89021337	0.09279664	< 0.001	0.708331955600 0001	1.0720947844	2.435649290339 2906
4	vek	0.1726264	0.08442034	0.040870236	0.007162533600 000021	0.3380902664	1.188422027665 9996
4	pohlaví (žena vs muž)	-0.1516391	0.1575797	0.335898583	- 0.460495311999 99993	0.157217111999 99996	0.859298345559 4739
4	velikost obce	-0.3628355	0.07611788	1.8721e-06	-0.5120265448	- 0.213644455199 99997	0.695700866879 2931

Tab. CCT model (vlastní výpočet z dat Podpora resilience obcí vůči klimatickým změnám, 2024)

Kategorie	Prediktor	Odhad (Log-Odds)	SE	p-hodnota	CI (Dolní)	CI (Horní)	Odds Ratio
1	Intercept	-0.729279	0.6144825	0.2352993	-1.9336647	0.4751067	0.48225657176019227
1	sociální síť	-0.07201004	0.3190785	0.8214493	-0.6974039	0.55338382	0.9305215533279111
1	tisk	-0.24702598	0.3449059	0.4738601	-0.9230415439999999	0.428989584	0.7811203997597757
1	televize	-0.82982479	0.3629374	0.02223009	-1.541182094	-0.1184674859999999	0.436125693210422
1	rozhlas	-0.2257926	0.4516339	0.61711299	-1.110995044	0.6594098439999999	0.7978835655579722
1	web_ministerstva	-0.2887886	0.3608971	0.423597	-0.996146916	0.418569716	0.7491705633207337
1	portal_zastupitele	-0.277907	0.5458983	0.6106947	-1.3478676679999997	0.7920536679999998	0.7573672533937681
1	rok_v_obci	1.8562061	0.9490576	0.05048385	-0.003946795999999697	3.716358996	6.399411928679451
1	smo	-0.1352555	0.7989779	0.8655719	-1.701252184	1.430741184	0.873492705788366
1	info_kanal_kraj	-0.1360192	0.3817625	0.72162135	-0.8842737	0.6122353	0.8728258740710568
1	mas	-13.48959603	9.188003e-07	0.0	-13.489597830848588	-13.489594229151411	1.3852969596612922e-06
1	vzdelani	-0.06135005	0.10736312	0.5677111	-0.2717817652	0.1490816652	0.9404939622360899

2	Intercept	0.4393376	0.3744411	0.2406692	- 0.29456695600 000005	1.17324215600 00001	1.55167904581 81846
2	sociální síť	-0.15696836	0.2010485	0.4349504	- 0.55102341999 99999	0.23708669999 999996	0.85473110208 19283
2	tisk	0.25788551	0.2064677	0.211652	- 0.14679118200 000002	0.66256220199 99999	1.29419063825 56405
2	televize	0.02503373	0.1995093	0.90014633	-0.366004498	0.41607195799 999996	1.02534970498 67077
2	rozhlas	-0.4774621	0.2879492	0.09728783	-1.041842532	0.08691833199 999999	0.62035579663 53338
2	web_ministerstv a	0.3097261	0.2108749	0.14189612	- 0.10358870399 999998	0.723040904	1.36305172313 16488
2	portal_zastupitel e	-0.0741136	0.332933	0.8238405	-0.72666228	0.57843508	0.92856620272 88755
2	rok_v_obci	1.3182103	0.8322882	0.1132304	- 0.31307457199 99999	2.94949517199 99998	3.73672776758 52475
2	smo	0.5556177	0.4324313	0.198838	- 0.29194764800 000006	1.403183048	1.74301731411 04628
2	info_kanal_kraj	0.3921902	0.2230483	0.07869311	-0.044984468	0.829364868	1.48021922232 58372
2	mas	0.05244041	0.27677	0.8497222	-0.49002879	0.59490961	1.05383976189 6013
2	vzdelani	-0.17439932	0.0630866	0.005702005	-0.298049056	- 0.05074958399 9999986	0.83996141728 77272
3	Intercept	1.0159163	0.3574942	0.00448638	0.315227668	1.716604932	2.76189296079 97935

3	sociální síť	-0.2587102	0.2002054	0.1962796	- 0.65111278399 99999	0.133692384	0.77204672976 93204
3	tisk	-0.02846958	0.2099738	0.8921483	- 0.44001822799 999996	0.38307906799 999997	0.97193185986 36169
3	televize	0.30702518	0.19394	0.11340007	- 0.07309721999 999996	0.68714758	1.35937519670 84933
3	rozhlas	-0.6002319	0.2901301	0.03856139	-1.168886896	- 0.03157690400 000002	0.54868438143 13647
3	web_ministerstv a	0.5087296	0.2037239	0.01251952	0.10943075599 999996	0.908028444	1.66317695226 313
3	portal_zastupitel e	0.0331692	0.3171112	0.9166948	- 0.58836875199 99999	0.654707152	1.03372543078 79526
3	rok_v_obci	0.9140657	0.8554044	0.28526024	-0.762526924	2.590658324	2.49444360418 58764
3	smo	0.8422458	0.40319	0.03671179	0.05199340000 000008	1.63249820000 00001	2.32157491954 75732
3	info_kanal_kraj	0.3779217	0.2178412	0.08276748	- 0.04904705199 999998	0.804890452	1.45924867923 08497
3	mas	0.21351783	0.2627489	0.4164298	- 0.30147001399 999995	0.728505674	1.23802557206 72475
3	vzdelani	-0.29548583	0.06077697	1.163196e-06	-0.4146086912	- 0.17636296880 000002	0.74416995953 67322
4	Intercept	1.6969676	0.3070317	3.257318e-08	1.095185468	2.298749732	5.45737333594 03995
4	sociální síť	-0.26091588	0.1617915	0.1068169	- 0.57802722000 00001	0.05619546000 000003	0.77034571837 14347

4	tisk	-0.0740345	0.1697362	0.6627105	-0.406717452	0.258648452	0.92863965522 05191
4	televize	0.16163212	0.1606234	0.31428077	- 0.15318974400 000002	0.476453984	1.17542774541 35973
4	rozhlas	-0.4922735	0.2227704	0.02712044	-0.928903484	- 0.05564351599 999995	0.61123517015 04053
4	web_ministerstv a	0.1497559	0.1743739	0.39043949	- 0.19201694399 999997	0.49152874399 999996	1.16155067360 06531
4	portal_zastupitel e	0.3189865	0.2594193	0.2188404	- 0.18947532800 000005	0.827448328	1.37573275238 85179
4	rok_v_obci	0.8546454	0.7735825	0.26925108	- 0.66157629999 99998	2.3708671	2.35054073103 43487
4	smo	0.670379	0.3640099	0.06552629	- 0.04308040400 000002	1.383838404	1.95497811695 24951
4	info_kanal_kraj	0.3338457	0.1850195	0.07117159	- 0.02879251999 9999988	0.69648392	1.39632767359 13885
4	mas	0.04582468	0.2242556	0.8380868	- 0.39371629599 999997	0.485365656	1.04689085396 22845
4	vzdelani	-0.20668315	0.05179137	6.588214e-05	-0.3081942352	-0.1051720648	0.81327729607 9096

Tab. HSM modelu (vlastní výpočet z dat Podpora resilience obcí vůči klimatickým změnám, 2024)

Energetická koncepce	OR (šance)	Směrodatná odchylka	Z-hodnota	P-hodnota	95% CI dolní	95% CI horní
(Intercept)	0.0344	0.44462	-7.58	3.45e-14	0.0135	0.078
kraj_index_stredni	1.09	0.34321	0.238	0.81158	0.56	2.17
kraj_index_vysoky	1.14	0.33872	0.39	0.69625	0.596	2.27
pozice_typ_uvolneny	3.28	0.37218	3.192	0.00142	1.66	7.26
obec_typ_III	4.56	0.37674	4.027	5.64e-05	2.13	9.42
obec_typ_II	0.982	0.40329	-0.044	0.96452	0.415	2.06

Tab. modelu AK (vlastní výpočet z dat Podpora resilience obcí vůči klimatickým změnám, 2024)

SECAP (Klimatický plán)	OR (šance)	Směrodatná odchylka	Z-hodnota	P-hodnota	95% CI dolní	95% CI horní
(Intercept)	0.00754	0.8394	-5.822	5.81e-09	0.00115	0.0325
kraj_index_stredni	1.4	0.7061	0.479	0.6319	0.377	6.67
kraj_index_vysoky	1.83	0.6787	0.894	0.3714	0.537	8.44
pozice_typ_uvolneny	2.27	0.6473	1.264	0.2061	0.721	9.99
obec_typ_III	3.87	0.6768	1.998	0.0457	0.843	13.1
obec_typ_II	2.14	0.5942	1.276	0.2018	0.581	6.35

Tab. modelu AK (vlastní výpočet z dat Podpora resilience obcí vůči klimatickým změnám, 2024)

Sídelní zeleně	OR (šance)	Směrodatná odchylka	Z-hodnota	P-hodnota	95% CI dolní	95% CI horní
(Intercept)	0.0224	0.5033	-7.551	4.31e-14	0.00773	0.0562

kraj_index_stredni	1.65	0.3994	1.253	0.21022	0.776	3.77
kraj_index_vysoky	1.43	0.4051	0.889	0.37374	0.667	3.31
pozice_typ_uvolneny	2.8	0.3975	2.593	0.00952	1.35	6.57
obec_typ_III	4.97	0.4009	4.002	6.29e-05	2.2	10.7
obec_typ_II	1.3	0.4111	0.634	0.52632	0.542	2.77

Tab. modelu AK (vlastní výpočet z dat Podpora resilience obcí vůči klimatickým změnám, 2024)

Krajinný plán	OR (šance)	Směrodatná odchylka	Z-hodnota	P-hodnota	95% CI dolní	95% CI horní
(Intercept)	0.0349	0.505977	-6.63	3.35e-11	0.012	0.0881
kraj_index_stredni	1.0	0.467079	0.007	0.994792	0.41	2.62
kraj_index_vysoky	1.44	0.444078	0.814	0.415514	0.624	3.63
pozice_typ_uvolneny	1.4	0.383499	0.876	0.381287	0.68	3.11
obec_typ_III	5.26	0.450353	3.686	0.000228	2.06	12.3
obec_typ_II	0.696	0.621308	-0.584	0.559457	0.163	2.03

Tab. modelu AK (vlastní výpočet z dat Podpora resilience obcí vůči klimatickým změnám, 2024)

Energetický audit	OR (šance)	Směrodatná odchylka	Z-hodnota	P-hodnota	95% CI dolní	95% CI horní
(Intercept)	0.0386	0.427	-7.63	2.37e-14	0.0159	0.0851
kraj_index_stredni	1.27	0.391	0.604	0.546	0.602	2.83
kraj_index_vysoky	2.07	0.376	1.94	0.0525	1.03	4.53
pozice_typ_uvolneny	1.39	0.308	1.07	0.284	0.775	2.62

obec_typ_III	7.31	0.377	5.28	1.28e-07	3.43	15.2
obec_typ_II	2.71	0.331	3.02	0.00256	1.38	5.1

Tab. modelu AK (vlastní výpočet z dat Podpora resilience obcí vůči klimatickým změnám, 2024)

zavedený software pro sledování energií	OR (šance)	Směrodatná odchylka	Z-hodnota	P-hodnota	95% CI dolní	95% CI horní
(Intercept)	0.0306	0.519	-6.72	1.86e-11	0.0101	0.0785
kraj_index_stredni	0.577	0.412	-1.33	0.182	0.256	1.31
kraj_index_vysoky	0.849	0.387	-0.422	0.673	0.402	1.86
pozice_typ_uvolne ny	2.44	0.457	1.96	0.051	1.07	6.61
obec_typ_III	6.04	0.421	4.27	1.99e-05	2.55	13.5
obec_typ_II	2.01	0.423	1.65	0.099	0.824	4.42

Tab. modelu AK (vlastní výpočet z dat Podpora resilience obcí vůči klimatickým změnám, 2024)

ISO 50001	OR (šance)	Směrodatná odchylka	Z-hodnota	P-hodnota	95% CI dolní	95% CI horní
(Intercept)	0.00684	1.04865	-4.753	2E-06	0.000604	0.0404
kraj_index_stredni	1.07	0.88996	0.08	0.93608	0.2	8.02
kraj_index_vysoky	0.834	0.94889	-0.191	0.84854	0.13	6.71
pozice_typ_uvolne ny	0.911	0.85797	-0.109	0.91309	0.19	6.56
obec_typ_III	12.7	0.81797	3.108	0.00188	2.31	64.6
obec_typ_II	4.04	0.8975	1.555	0.12003	0.537	22.2

Tab. modelu AK (vlastní výpočet z dat Podpora resilience obcí vůči klimatickým změnám, 2024)

Zavedení evidence faktur	OR (šance)	Směrodatná odchylka	Z-hodnota	P-hodnota	95% CI dolní	95% CI horní
(Intercept)	3.39	0.2498	4.883	1.04e-06	2.1	5.59
kraj_index_stredni	1.42	0.24152	1.438	0.150355	0.878	2.27
kraj_index_vysoky	1.05	0.23182	0.198	0.842709	0.66	1.64
pozice_typ_uvolneny	0.966	0.19586	-0.177	0.859754	0.655	1.41
obec_typ_III	0.331	0.33468	-3.306	0.000945	0.172	0.644
obec_typ_II	0.581	0.25919	-2.094	0.036267	0.353	0.978

Tab. modelu AK (vlastní výpočet z dat Podpora resilience obcí vůči klimatickým změnám, 2024)

Projektový manažer	OR (šance)	Směrodatná odchylka	Z-hodnota	P-hodnota	95% CI dolní	95% CI horní
(Intercept)	0.0112	0.7829	-5.739	9.52e-09	0.00169	0.0417
kraj_index_stredni	0.644	0.4359	-1.011	0.31212	0.273	1.54
kraj_index_vysoky	0.593	0.4445	-1.177	0.23903	0.247	1.44
pozice_typ_uvolneny	5.65	0.741	2.337	0.01942	1.66	35.4
obec_typ_III	4.88	0.4828	3.282	0.00103	1.78	12.1
obec_typ_II	3.16	0.4264	2.696	0.00702	1.31	7.1

Tab. modelu AK (vlastní výpočet z dat Podpora resilience obcí vůči klimatickým změnám, 2024)

Energetický analytik	OR (šance)	Směrodatná odchylka	Z-hodnota	P-hodnota	95% CI dolní	95% CI horní
(Intercept)	0.00903	0.75024	-6.274	3.53e-10	0.00169	0.0337
kraj_index_stredni	1.83	0.53434	1.132	0.2578	0.683	5.8

kraj_index_vysoky	1.03	0.57658	0.045	0.9638	0.342	3.45
pozice_typ_uvolne ny	3.56	0.6257	2.031	0.0423	1.2	15.3
obec_typ_III	3.46	0.53921	2.299	0.0215	1.08	9.34
obec_typ_II	1.26	0.56741	0.402	0.6879	0.355	3.48

Tab. modelu AK (vlastní výpočet z dat Podpora resilience obcí vůči klimatickým změnám, 2024)

Energeticky manažer	OR (šance)	Směrodatná odchylka	Z-hodnota	P-hodnota	95% CI dolní	95% CI horní
(Intercept)	0.021	0.6668	-5.792	6.96e-09	0.00458	0.0671
kraj_index_stredni	0.613	0.4293	-1.14	0.2542	0.263	1.44
kraj_index_vysoky	0.421	0.4679	-1.85	0.0643	0.164	1.05
pozice_typ_uvolne ny	3.42	0.6232	1.974	0.0484	1.16	14.6
obec_typ_III	6.38	0.4493	4.124	3.73e-05	2.54	15.1
obec_typ_II	1.29	0.5645	0.456	0.6485	0.367	3.56

Tab. modelu AK (vlastní výpočet z dat Podpora resilience obcí vůči klimatickým změnám, 2024)

Obecní architekt	OR (šance)	Směrodatná odchylka	Z-hodnota	P-hodnota	95% CI dolní	95% CI horní
(Intercept)	0.00766	0.6735	-7.234	4.69e-13	0.00176	0.0254
kraj_index_stredni	1.73	0.4995	1.092	0.27489	0.681	4.99
kraj_index_vysoky	2.32	0.4896	1.722	0.0851	0.944	6.63
pozice_typ_uvolne ny	4.04	0.5401	2.587	0.00968	1.57	13.8
obec_typ_III	6.16	0.4409	4.124	3.72e-05	2.49	14.3

obec_typ_II	2.61	0.3987	2.409	0.01599	1.15	5.56
-------------	------	--------	-------	---------	------	------

Tab. modelu AK (vlastní výpočet z dat Podpora resilience obcí vůči klimatickým změnám, 2024)